

FORSVARET

For alt vi har. Og alt vi er.

ÅRGANG 76 - UTGAVE 1/2023 - HEIMEVERNSBLADET UTGIS AV KOMMUNIKASJONSSEKSJONEN I HEIMEVERNET

HEIMEVERNET

BRYNJE
OF NORWAY

OPPDRAK MED ALVOR

I løpet av fem uker lærer norske heimevernssoldater den ukrainske «mannen i gata» å bli klar til å kjempe for hjemlandet.

SIDE 18

Sjef Heimevernet trer av

SIDE 12

Alliert utveksling 50 år

SIDE 26

Støtte fra de nærmeste

SIDE 44

100 ukrainere har «haiket» seg gjennom et krigsherjet hjemland og er nå i Norge for å gjennomføre fagutdanning.

Trøndelag møtte ukrainerne med en varmegrad. Etter informasjon og en runde på depotet dro de rett ut i øvingsfeltet.

RETT FRA FRONTEN

De har slåss i krigen. De er snekkere og lærere – nå er de på fagutdanning hos Heimevernet i Norge.

TEKST: Rune Haarstad FOTO: Kristian Kapelrud

Gjennom fire intensive uker skal de 100 ukrainerne utdannes innen sanitet, skarpskyting og som lagførere. De er valgt ut på bakgrunn av motivasjon og innsats, og de kommer rett fra fronten.

LØPEGRAVER OG «STØTTEPUNKTER»
De har «haiket» seg gjennom et krigsher-

jet hjemland og kommet seg til Polen for å fly til Norge.

– De blir møtt av voksne og dyktige instruktører for en solid fagutdanning, sier oberst Jens Christian Junge, sjef for Trøndelag heimevernsdistrikt 12, som gjennom noen hektiske uker har rekrut-

tert instruktører og forberedt utdanningen.

I øvingsfeltet til HV-12 er det nylig gravd løpegraver og «støttepunkter», og sammen med SIBO-landsbyen er det klart for opplæring i strid i bebygde områder. Ukrainerne skal bli spesialister og

kursene de deltar på er fagutdanninger. Instruktørene fra HV skal også sette dem i stand til å bite fra seg med stridsteknikk og våpenbruk.

SIVILE SOLDATER

De hundre ukrainerne skal gjennom fire uker intensiv opplæring, før de reiser tilbake til hjemlandet og nye hundre ankommer Norge. I HV-12 er det opprettet et utdanningskompani med instruktører, tolker og stab.

Instruktørene er rekruttert fra både de lokale HV-områdene og fra innsatsstyrkene, i tillegg til gode kandidater fra resten av Forsvaret.

– Våre instruktører er voksne folk med familie og sivil bakgrunn – akkurat som ukrainerne som nå skal utdannes, opplyser oberst Junge.

Oppdraget varer i første runde ut 2023,

men HV-12 er forberedt på å forlenge det viktige oppdraget ved behov.

NATURLIG FOR NORGE Å BIDRA

– Slik støtte vil bli stadig viktigere i takt med at Ukraina bruker mer og mer vestlig materiell. Det vil også videreføre og øke det forspranget som Ukraina har på Russland når det gjelder å sende godt motiverte og vel forberedte soldater i strid, uttalte forsvarsminister Bjørn Arild Gram da de første ukrainske soldatene ankom Norge i slutten av april.

– Denne treningen kommer i tillegg til, og den vil komplementere de andre treningsinitiativene Norge bidrar inn i, forklarer han og legger til:

– Som et lite land er det viktig for oss at mellomstatlige konflikter løses på fredelig vis. Stein for stein har vi bidratt til å bygge trygghet i Europa siden 1945. Det har gitt oss den lengste perioden med

fred og utvikling i vår del av verden, inntil Russland satte en brutal stopp med sitt inntog i Ukraina, poengterer forsvarsminister Gram.

METTE OG MOTIVERTE

Sjef for HV-12 oberst Junge og hans instruktører har planene klare for å følge opp forsvarsministeren og gi ukrainerne den opplæringen de trenger.

– De kom til oss slitne og sultne – de reiser tilbake slitne, mette og enda mer motiverte og dyktige til å forsvare landet sitt, understreker Junge.

Snittalderen på ukrainerne som kom i første pulje er 32 år. Noen var nærmere 50 år og trakk opp snittet. Kun tre er kvinner.

– Vi skal ikke bare trene opp disse soldatene, vi skal i tillegg ta godt vare på dem og vise dem god trøndersk gjestfrihet, avslutter oberst Jens Christian Junge.

Morten Eggen
Fungerende sjef Heimevernet

Kjære HV-soldater

Krigen i Ukraina preger fortsatt norsk og europeisk sikkerhetspolitikk og NATOs betydning som garantist for medlemslandenes suverenitet er tydeligere enn noen gang. NATO utvides med Finland som nytt medlemsland og svensk medlemskap er under behandling. Dette vitner både om et mer utrygt Europa, men også om et Europa som står mer samlet.

Heimevernet har ledet det norske bidraget til operasjon Interflex i Storbritannia siden oktober 2022. Hæren støttet Heimevernet med personell fra Telemark bataljon i den første kontingenten. Samtidig startet arbeidet med å rekruttere personell fra styrkestrukturen. Allerede i januar 2023 var personellet samtrent og klare til innsats. De norske instruktørene som i hovedsak kommer fra Heimevernet høster nå lovord fra både ukrainsk og britisk personell. Fra sommeren dobles innsatsen i Storbritannia fra Heimevernet.

24. april ankom de første ukrainerne Trøndelag for å gjennomføre fagutdanning innen sanitet, skarpskyting og lagførerkurs. Operasjon Gungne er en selvstendig operasjon, koordinert med operasjon Interflex. Jeg er svært stolt over den innsatsen Heimevernet bidrar med til ukrainerne. Heimevernssoldaten besitter svært mye kunnskap og erfaring gjennom tjeneste i inn- og utland, og ikke minst fra sin sivile arbeidsplass. Operasjonene viser at Heimevernet er godt rustet til å lede større operasjoner, også med støtte fra forsvarsgrenene og støttestrukturen for øvrig. Heimevernet har et godt samarbeid med en rekke militære avdelinger fra blant annet USA, Storbritannia, Norden, Baltikum og Georgia. Dette samarbeidet vil styrkes ytterligere i tiden som kommer. I skrivende stund møtes representanter fra de territoriale styrkene fra Skandinavia, Finland og Baltikum i Oslo, med Heimevernet som vertskap. Felles situasjonsforståelse og utveksling av erfaringer står sentralt på agendaen.

Denne våren vil Forsvarskommisjonen, Totalberedskaps-

kommisjonen og Forsvarssjefens fagmilitære råd (FMR) bli lagt frem. Heimevernet har bidratt med innspill i alle disse viktige arbeidene, som vil danne grunnlag for utviklingen av Forsvaret og vårt totalforsvarskonsept i fremtiden. La det ikke være noen tvil, Heimevernet er mer aktualisert enn noen gang. Norge er avhengige av reservister for å sikre vår frihet.

Heimevernet er reservister satt i system; organisert, utrustet og trent for de oppgaver som skal løses. Men reservister kommer også med en prislapp. For det første så må reservister øve og trene, de må ha nødvendig utrustning og materiell, og de må inngå i et system som har evne til å understøtte dem. For det andre så bærer reservisten en del av kostnaden, gjennom å bruke sin tid for Forsvaret, fravær fra familie og ikke minst gjennom å ta risiko under trening og i oppdragsløsning. For det tredje bærer mange arbeidsgivere både indirekte og direkte kostnader ved at arbeidstaker tjenestegjør i Forsvaret. Våre reservister er et resultat av et spleiselag mellom staten, arbeidsgivere og den enkelte soldat.

Jeg er svært opptatt av arbeidsmiljøet i Heimevernet, både for stadig tjenestegjørende og personell i styrkestrukturen. Et trygt og inspirerende arbeidsmiljø fremmer stridsevnen. Jeg vil derfor rette en stor takk til alle som tok seg tid til å besvare Heimevernets trivsels- og informasjonsundersøkelse. Undersøkelsen viser at de aller fleste har det bra i Heimevernet og er stolte av det de er med på. Imidlertid kommer det frem at det forekommer mobbing og seksuell trakassering i heimevernstjenesten også. Denne utfordringen jobber vi med, og vi må gjøre jobben sammen på alle nivåer i tett dialog med de tillitsvalgte. Det er et privilegium å få muligheten til å lede et heimevern med stor relevans for den totale beredskapen i Norge. Jeg er stolt over hva dere legger ned av innsats og hva vi får til sammen!

Overalt – Alltid

REDAKSJONEN

Ansvarlig redaktør:

Oberst Olav Njøs, NK/stabssjef HV

Redaktør:

Rådgiver Siv Iren Brænd

Grafisk design:

Tore Ellingsen og Helene Sofie Thorkildsen

PRESSE OG INFORMASJON I HEIMEVERNET

Kommunikasjonssjef HV:

Oberstløytnant Per Gunnar Grosberghaugen

Fagleder kommunikasjon HV:

Rådgiver Stein Cato Nybakken

Combat media team 1:

Seniorkonsulent Tore Ellingsen

Spesialist Karen Gjetrang

Combat media team 2:

Kaptein Rune Haarstad

Spesialist Kristian Kapelrud

Combat media team 3:

Kvartermester Ingvild Ekrol

Spesialist Helene Sofie Thorkildsen

Presse- og informasjonsassistenter:

Flysoldat Ine Hagen

Flysoldat Nicolai Holth

Flysoldat Theodor Lundby Eilertsen

TIPS OSS

Siv Iren Brænd

Telefon: 40028135

Epost: sbrand@mil.no

Heimevernsbladet

Postboks 393 Terningmoen

2403 Elverum

forsvaret.no/hv

TRYKK

07 MEDIA

Bladet ble sendt til trykk 28. april 2023

OPPLAG

45550

FORSIDEN

Det er Heimevernet som leder det norske bidraget som trener opp ukrainere i operasjon Interflex i Storbritannia. Instruktørene kommer fra hele Forsvaret, men de aller fleste er rekruttert fra Heimevernets styrkestruktur. Den yngste er i begynnelsen av 20-årene og den eldste har bikket 50.

Foto: Karen Gjetrang

FØLG OSS PÅ

Facebook

Instagram

Twitter

Youtube

De ukrainske mennene som ble værende igjen etter invasjonen forventes å ty til våpen for å forsvare hjemlandet, men mange har liten eller ingen militær erfaring. Noen har aldri tatt i et skytevåpen, men et fåtall er tross alt heldige. De sendes til Storbritannia for å få grunnleggende militær trening. De neste fem ukene skal «Alexander» trenes opp av norske heimevernsoldater sammen med 200 av sine landsmenn.

I år er det 50 år siden den første utvekslingen mellom Minnesota National Guard og Heimevernet fant sted. I løpet av årene har flere tusen deltagere vært med. Noe som har preget både hver enkelt person, men også samarbeidet mellom landene. Under årets utveksling ble samarbeidet utvidet med en avtale som innlemmer Norge i USAs State Partnership Program.

Årlig kalles 40 000 mennesker ut på trening og øvelse i Heimevernet. Det betyr at tilsvarende mange hjem og arbeidsplasser er uten vedkommende en uke. For områdesjant Morten Egaas er støtten han får fra familien og arbeidsgiver avgjørende for hans rolle i Heimevernet.

«Morten» er nok det mange ville kalle en typisk kriger. Innbitt, kunnskapsrik og med utpreget rettferdighetsans. Han kaller det russiske angrepet på Ukraina et overgrep som vesten ikke kan forholde seg passive til og mener støtten som gis er avgjørende for den fremgangen Ukraina er avhengig av. Han er fast bestemt på å gjøre sitt for å gi de den fordelene.

Eskil Grendahl Sivertsen fra Forsvarets forskningsinstitutt ser stadig avtrykk av russiske narrativer i samtaler mellom folk, kommentarer på sosiale medier og til og med i redaksjonelle norske medier. Russlands hensikt er ikke nødvendigvis å få oss til å tro på en løgn, men å få oss til å tvile på hva som er sant.

INNHold

02 NYTT I HV

Trener ukrainske soldater

04 LEDER

Sjef Heimevernets ord

08 AKTUELT

Stort og smått fra HV-Norge

12 SJEFSSKIFTET

Elisabeth Michelsen trer av

18 INSTRUKTØR «MORTEN»

Portrettet

24 PÅ VEIEN TIL Å BLI UKRAINSK SOLDAT

Operasjon Interflex

26 50 ÅRS SAMARBEID

NOREX-utvekslingen med USA

36 JOINT VIKING

Flere tusen soldater på øvelse

38 SVERIGE OG FINLAND I NATO

Hva betyr det for deg som HV-soldat?

40 CIVIL BEREDSKAP

HV i totalforsvaret

44 DE VIKTIGE STØTTESPILLERNE

Familie og arbeidsgiver

48 NYTT RAPPORTERINGSSYSTEM

Testet under øvelse Jøssing

50 FORSVARETS MULTITOOL

Heimevernets allianser

52 TASTATURKRIGERNE

Hybride trusler

56 HVA HAR DU I SEKKEN?

Kenguru fra kinderegg

58 SLIK GJØR DU DET

Illdstilling

OBJEKTSIKRING I FORSVARET

TEKST: Bjørn Holmvik FOTO: HVVS

Forsvarets kompetansesenter for objektsikkerhet (FKO) har det faglige ansvaret for objektsikkerhet i hele Forsvaret. Oppdraget går ut på å sammenfatte planverk, barrierer, elektronisk sikring og vaktsovdater slik at vaktholdet virker som et system.

FKO er en liten avdeling som består av fem offiserer og befal og ligger under Heimevernets våpenskole (HVVS) på Dombås. FKO løser oppdrag ved å støtte og veilede avdelinger som sikrer Forsvarets verdier. Avdelingen har også ansvaret for fagplaner som gjelder objektsikring, fra utdanning av menige inne til førstegangstjeneste som vaktsovdater til offiserer og befal som jobber med objektsikring til daglig. For 2023 er vi for første gang styrt etter FOH sine prioriteringer, og i tett samarbeid med Forsvarets Sikkerhetsavdeling (FSA) kontrollerer vi nå objektsikkerheten ved ut-

valgte objekt og avdelinger i Forsvaret. Vi har i tillegg til dette også et utdanningsansvar i Forsvaret. I år har vi gjennomført et nytt kurs innen elektronisk sikring basert på våre gjeldende fagplaner. Det er også planlagt med flere kurs innenfor objektsikring ved HVVS i løpet av året. Vi retter

fokus mot utdanning av befal og ansatte og har erfart at det er et meget stort behov for dette.

Kort oppsummert er vårt hovedoppdrag å bidra til en best mulig sikring av Forsvarets verdier.

HEIMEVERNSSAMFUNNET

TEKST: Kristian Kapelrud

Siden 2021 har Heimevernssamfunnet (HV-samfunnet) jobbet for lederutvikling i Heimevernet og tettere samarbeid med det sivile arbeidslivet.

HV-samfunnet er en organisasjon av og for heimevernssoldater. Siden opprettelsen 28. april 2021 har de blitt 54 medlemmer.

Alle med hjerte for Heimevernet kan bli medlem i HV-samfunnet.

– Vi setter ingen krav eller begrensninger. Samtidig er nok hovedmålgruppen ledere på ulike nivå i HV, forklarer Magnus Jonsrud Kaardahl, leder i HV-samfunnet.

– HV-samfunnets formål er å bidra til utvikling av lederne i HV, utvikling av HV og et tettere samarbeid med sivilsamfunnet med spesielt fokus på arbeidslivet. Vi vil

bidra til at sivile arbeidsgivere ser verdien av den erfaringen og kompetansen som vi som soldater tilegner oss under tjeneste og utdanning i Heimevernet, beskriver Kaardahl.

I Heimevernet er Kaardahl områdesjef i Oslofjord heimevernsdistrikt 01.

– Vi ønsker også å bidra til å dele erfaringer mellom HV-distriktene. I dag er det lite erfaringsutveksling selv internt i distriktene. Med podkasten «Krigens krav» ønsker vi å bidra til å snakke om aktuelle emner innenfor militært lederskap og høre om erfaringer som HV-soldater på ulike nivå har gjort seg i sin tjeneste, utdyper han.

Etter hvert som organisasjonen vokser håper Kaardahl at det kan opprettes lokale foreninger.

– Vi ønsker å bidra positivt med arenaer som medlemsmøter og digitale plattformer for å dele erfaringer mellom alle interesserte HV-soldater, uavhengig av hvor de bor, utdyper Kaardahl.

HV-samfunnet ønsker også å løse friksjonen som kan oppstå mellom HV-soldater og sivile arbeidsgivere.

– Vi tror HV trenger en uavhengig organisasjon som jobber for HV-soldaten og for utvikling av Heimevernet basert på et foreningsdemokrati.

– Vi vet at mange ønsker å bruke tiden mellom HV-treningene til å utvikle sitt lederskap. Mange opplever dermed å stå i en skvis mellom Forsvaret og sivil arbeidsgiver. Vi tror vi kan lette på dette ved å bidra til å vise hva soldatene kan ta med seg fra tjenesten i HV over til den sivile jobben, avslutter Kaardahl.

Visste du at... Heimevernet har egne nettsider? Sjekk ut forsvaret.no/hv

KALD UTFORDRING

TEKST OG FOTO: Karen Gjetrang

I Kongsberg tok heimevernsungdom (HVU) fra Oslo og Akershus Heimevernsdistrikt 02 imot kadetter fra Royal County of Berkshire Army Cadet Force (ACF).

De britiske ungdommene fikk opplæring i hvordan de skulle klare seg ute i kulden. Blant det mer utfordrende var å lære seg å gå på ski.

– Det tar litt tid å lære briter å gå på ski. De klarer å gå fem meter mellom hver

gang de faller. I tillegg må vi gå i en rekke. Det tar lang tid. I går gikk vi to kilometer på ski, og det tok fire timer, forteller heimevernsungdom Kine Sandvik.

– England har ikke dette klimaet i det hele tatt, og det er et nytt klima og en ny kultur. Det lærer oss å se mer av verden, legger Emily Sunbunt fra ACF til.

Annethvert år kommer britiske ungdommer på besøk til Norge gjennom den årlige utvekslingen mellom HVU og ACF.

NYTT OM NAVN

HEIMEVERNSSTABEN: Håkon Lund er ny sjefslege i Heimevernet. Gaute Aurdal er ny sjefsprest i Heimevernet.

HEIMEVERNETS VÅPENSKOLE: Fra 1. august starter oberstløytnant Stein Ulvolden Høye som sjef for Heimevernets våpenskole.

MØRE OG FJORDANE HEIMEVERNSDISTRIKT 11: fra 1. august starter oberstløytnant Richard Moen som sjef for Møre og Fjordane heimevernsdistrikt 11.

HEIMEVERNETS FORTJENESTEMEDALJE:

- Hennes Majestet Dronning Sonja
- Kaptein Tone Moen Sakshaug fra Oslofjord heimevernsdistrikt 01
- Innkjøper og førstekonsulent Helge Sveen fra Heimevernsstaben
- Brigader Lowell Kruse og chief warrant officer 2 Kristen Tritz fra Minnesota National Guard
- Sjef for det danske heimevernet, generalmajor Jens Garly

TRENING MED BRANNVESENET

TEKST OG FOTO: Tore Ellingsen

En soldat i Vatneleiren har fått symptomer på nervegassangrep. Alarmen går. Etter kort tid kommer brannvesenet, politiet, ambulanse og et CBRN søk- og påvisningslag fra Heimevernet.

Dette var bakteppet for en «miniøvelse» CBRN (chemical, biological, radiological and nuclear weapons) søk- og påvisningslaget til Agder og Rogaland heimevernsdistrikt 08 gjennomførte i vinter. Øvelsen var avslutningen på CBRN-kurset.

Instruktør Sandra Gard var svært fornøyd med kurselevene.

– For min del var det også svært lærerikt. Til vanlig jobber jeg på Sjøforsvarets senter for skipsteknikk og sikkerhet med CBRN, og vi jobber mye om bord i fartøy. Nå måtte jeg lese meg litt opp på hvordan vi opererer i skog og urbane miljø, forteller Sandra Gard.

På kurset deltok også brannmenn fra Rogaland brann og redning. En av elevene var Eyvind Sagerup.

– Det er veldig inn i tiden at det sivile skal ha en beredskap mot både kjemiske, biologiske, radioaktive og nukleære trusler. Interkommunalt utvalg mot akutt forurenselse kjøpte inn et måleapparat

som måler radioaktivitet og for å få opplæring i hvordan apparatet fungerer, fikk vi tilbud om å være med på dette kurset.

– Kurset har vært faglig nyttig for meg, og det blir det også for resten av organisasjonen når jeg sprer denne kompetansen videre. Jeg har i tillegg utvidet nettverket mitt innen CBRN, forteller Sagerup.

KTS MED KONTEINER

TEKST: Joakim Salmelid FOTO: Nicolai Holth

Med 4200 soldater på øvelse over tre uker var øvelse Jøssing en perfekt plass å teste ut Heimevernets nye logistik-konsept.

Konseptet er basert på konteinere som skal inneholde forbruksmateriell som feltsko, uniformer, ullsokker, stridsvest, stridsekk og soveposer. Om alarmen går blir det plassert ut en slik konteiner i hvert av de omkring 200 HV-områdene.

– Heimevernet har tidligere hatt en rammeavtale med en sivil aktør som har håndtert lagring, påfylling av forbruksmateriell og PBU (personlig bekledning og utrustning) og utlevering av konteinere, men nå har kontrakten gått ut. Derfor har Heimevernsstaben fått i oppdrag fra sjef Heimevernet å igangsette et pilotprosjekt, som under øvelse Jøssing i Agder og Rogaland heimevernsdistrikt 08 har utlevert syv konteinere, forklarer kaptein Michael Stellander Kvam, prosjektleder HV LOG pilot.

De ansatte i pilotprosjektet har veiledet

HV-områdene i bruken av kontaineren og de har også håndtert utlevering, telling og påfylling av containere underveis i øvelsen.

– Målet med prosjektet er å videreutvikle konseptet, innhente brukererfaringer og oppdatere innholdet. Vi har allerede fått gode tips og tilbakemeldinger fra HV-områdene. De vil blant annet ha gjennomslittige lokk til boksene, slik at de kan se hva som er oppi boksene uten å måtte åpne dem, sier Michael Kvam.

Under øvelse Jøssing har pilotprosjektet foregått i HV-områdene Sola, Sandnes, Risavika, Jæren UTR, Stavanger UTR, Harfsjørd og Egersund. Etter øvelse Jøssing skal prosjektet prøves ut i andre utvalgte HV-områder, for å innhente flere brukserfaringer.

– Videre ønsker vi å finne ut hva som kreves av Heimevernet for å drifte og vedlikeholde alt selv og hvordan prosjektet eventuelt skal videreutvikles. Sommeren 2024 skal vi komme med en anbefaling til sjef Heimevernet, forteller Michael.

SAMLET TROPPSSJEFENE FOR PÅFYLL OG INSPIRASJON

TEKST OG FOTO: Karen Gjetrang

– Vi har valgt å kalle inn alle troppssjefene i HV-03 fordi det er det nivået i distriktet som vi ikke klarer å påvirke direkte til daglig, forteller oberstløytnant og distriktssjef i Telemark og Buskerud heimevernsdistrikt 03 Tony Platek.

Distriktssjefen håper at samlingen har

gitt både faglig påfyll og inspirasjon til neste øvelse.

– Dette er en stor fordel. Vi ser hva andre har fokus på, og vi kan forholde oss til andre troppssjefer i andre områder på samme måte, sier troppssjef og deltaker Stian Aasoldsen fra Telemark utrykningsområde.

Visste du at... Heimevernet har poster på facebook og instagram hver uke?

RASK ØKONOMISK HJELP

TEKST: Rune Haarstad

Visste du at du kan få økonomisk hjelp etter ulykke i tjenesten? Troppssistent Morten Melhus Gylland fikk nylig en håndrekning fra kollegaene i hele HV-Norge.

En ulykke på årets trening førte til brannskader og sykehusopphold for Morten. Områdesjefen hans sendte inn en søknad til landsrådets støttefond.

Hensikten med fondet er at soldater som blir utsatt for ulykker i forbindelse med heimevernstjenesten kan få hurtig økonomisk hjelp. Fondets midler er samlet inn av HV-personell over hele landet på de årlige treningene frem til i dag.

– Morten er en av mine mest pålitelige soldater, og han har alt på plass i troppen sin, sier områdesjefen i Snåsa og Lierne HV-område.

– Det er flott at det finnes et slik støttefond så vi kan hjelpe litt.

Soldater i Heimevernet skal ifølge Folkestrygdloven få dekket alle sykeutgifter ved skade under HV-tjenesten. Men er uhellet ute kan det ofte oppstå et akutt pengebehov for familien eller en selv. Da kan støttefondet hjelpe til hurtig.

Støttefondets oppgave er å yte rask hjelp til HV-personell eller deres etterlatte ved

skade eller ulykke som skjer i forbindelse med tjeneste i Heimevernet i fred.

Det er HV-området den skadde har sin tjeneste i som sender forslag om støtte. Saken fremmes av områdeutvalget i samråd med områdesjefen. Saken sendes distriktsrådet ved distriktsrådslederen, som behandler saken i samråd med distriktssjefen. Saken sendes til fondets styre som avgjør saken.

Det er avgjørende for behandlingen at søknaden har påtegning av områdeutvalget, distriktsrådet og distriktet. For å sikre en rask saksbehandling, skal en sak normalt straks fremmes per e-post, og det holder at påtegningene bekreftes per e-post.

ITALIENSK BESØK

TEKST OG FOTO: Ingvild Ekrol

I mars hadde innsatsstyrke Claymore i Nord-Hålogaland HV-distrikt 16 besøk av italienske soldater fra San Marco Marine Brigade.

Soldatene fra 1st Assault Battalion Grado, under San Marco Marine Brigade, er spesialisert på amfibiske operasjoner og generelt alle operasjoner som krever styrkebeskyttelse fra hav til land. Brigaden støtter også ved krise og nødsituasjoner og bistår Røde Kors i Italia.

Italienerne var i Norge for å lære å operere under utfordrende vinterforhold av norske soldater som er vant til nettopp det å leve og overleve i kulda.

– Vi vil videreutvikle vår kunnskap om det å operere i denne typen omgivelser og klima. Vi er så heldige å få komme hit og lære av de beste, sier orlogskaptein og commander Angelo Li Pomi.

Li Pomi kan fortelle at oppholdet i Norge har vært strålende, om du ser bort ifra én ting...

– Vi prøver å bli vant til når dere spiser. Vi spiser middag mye senere i Italia, sier han med et smil.

SJEF HEIMEVERNET TRER AV

Elisabeth Michelsen trer av som sjef Heimevernet etter nesten fire år i stillingen.

TEKST: Nicolai Holth FOTO: Heimevernet

Kommandooverføringen fant sted ved Terningmoen leir tirsdag 11. april med forsvarssjef Eirik Kristoffersen til stede.

TYDELIG LEDER

Elisabeth Michelsen har engasjert seg i inkludering og i kampen mot mobbing og seksuell trakassering i Forsvaret. Det er på bakgrunn av dette og jobben hun har gjort som sjef Heimevernet at Kristoffersen spurte Michelsen om hun ville begynne i en nyopprettet stilling i Forsvarsstaben. Hun skal lede og forsterke arbeidet mot mobbing og seksuell trakassering i Forsvaret, samt utvikle selve kulturen i organisasjonen.

– Jeg vil først og fremst takke Elisabeth for måten hun har ledet Heimevernet

på og for å ha stått frem som en tydelig leder. Jeg vil også takke Elisabeth for måten Heimevernet fremstår i dag. Jeg opplever at Heimevernet høster stor anerkjennelse og jeg opplever også at Heimevernet forstår at soldaten er det viktigste vi har i Forsvaret, sa Kristoffersen under kommandooverføringen.

Morten Eggen vil nå fungere som sjef Heimevernet og brukte anledningen til å takke Michelsen.

– På vegne av oss alle vil jeg takke deg for en svært godt utført vakt. Med ditt solide lederskap har du ledet HV gjennom en spennende tid med mange skarpe oppdrag der HVs relevans med tydelighet har kommet frem. Du har vært en inspirasjon for oss alle og det har

vært et privilegium som nestkommanderende og stabssjef å få jobbe så tett med deg i overkant av tre år, sa han.

UTGJØR EN FORSKJELL

Michelsen synes det er vemodig å tre av som sjef Heimevernet. Hun har jobbet tett på en stor organisasjon med mange mennesker; mennesker i nettverk som vil utgjøre en forskjell hvis det kreves. Hun er sikker på at hun kommer til å savne alle hun har blitt kjent med.

Det som har gjort sterkest inntrykk på Michelsen er alle krisene der Heimevernet har vært involvert de siste årene. Hun er stolt over et heimevern som har vist at de er en beredskapsorganisasjon som virker og med en utrolig forsvarsvilje.

Skarpt vakthold på gass- og petroleumsanlegg på Vestlandet i 2022.

HV bisto politiet på Gardermoen da Norges grenser ble stengt i mars 2020.

Sivilt-militært samarbeid er viktig. Sjef Heimevernet i samtale med statsforvalter og politimester.

I 2022 fikk HV ansvaret for opplæringen av ukrainske soldater i operasjon Interflex i Storbritannia.

I over ett år bidro HVs soldater med grensekontroll i forbindelse med koronapandemien.

I 2020 bisto Heimevernet etter leirskredet i Gjerdrum.

Nestkommanderende og stabssjef Morten Eggen har tatt over som fungerende sjef HV.

Michelsen ser lyst på fremtiden for HVs del. Når det gjelder jobben hun skal inn i, ønsker hun å bygge en kultur som fremmer trygghet og tillit, fordi det er så utrolig viktig for både forsvarsevnen og forsvarsviljen.

– Jeg føler meg trygg på at vi skal lykkes, sier hun.

Stillingen Michelsen skal inn i er nyopprettet og hun opplever at det er mange i

Forsvaret som ønsker at det langsiktige kulturarbeidet skal lykkes.

GRUNNSIKRINGEN

Michelsen sine siste ord til heimeverns-soldatene som sjef Heimevernet lyder som følger:

– Du som HV-soldat er Heimevernets viktigste ressurs og er veldig viktig for forsvaret av Norge. Heimevernet er grunnsikringen i Norge og da er du som

soldat med ditt nettverk, din kompetanse og din lokalkunnskap den viktigste delen av det.

TATT OVER KOMMANDOEN

Stillingen som permanent sjef Heimevernet er nå lyst ut og planen er å få på plass ny sjef til 1. juni, men det gjenstår å se om tidsplanen holder. Eggen er uansett forberedt på å sitte som fungerende sjef HV så lenge det trengs. Han er også en av dem som har søkt på stillingen fast.

– Jeg har kommet godt «under huden» på Heimevernet, forteller Eggen.

Eggen har tatt over kommandoen, som vil si at det er han som nå har hovedansvaret når det gjelder både videreutvikling og driften av Heimevernet. Det vil være slik frem til man har fått på plass en permanent sjef, men Eggen sier at han er klar for utfordringen. Han har sittet som nestkommanderende og stabssjef i overkant av tre år og har dermed et godt grunnlag for stillingen han nå har tatt over.

– Forventningene er at vi i Heimevernet klarer å levere godt

fremover. Vi har noen veldig viktige oppgaver foran oss som for eksempel støtte til Ukraina, internasjonalt samarbeid og selvfølgelig årlige treninger, kurs og nyttilføring samt avtapping av HV-soldater.

Noe av det Eggen er mest spent på i den nye stillingen er å bli enda bedre kjent med personellet i Heimevernet.

– Tidligere har jeg vært mest opptatt av den interne driften og vært mer bundet av å være på Terningmoen og drifte Heimevernsstaben. Nå blir det en mye mer utadrettet funksjon som sjef Heimevernet, noe som jeg gleder meg stort til, avslutter han.

VERDIER

Innen 30. april i år måtte alle Forsvarets ansatte lese gjennom Forsvarssektorens verdigrunnlag som består av verdiene vidsyn, åpenhet, respekt, ansvar og mot.

Forsvarssektorens verdigrunnlag skal bidra til at sektoren ivaretar sitt samfunnsansvar og løser sine oppgaver på en etisk forsvarlig måte. Dette er et utdrag fra de fem verdiene som kan leses i sin helhet på forsvaret.no

VIDSYN

Vidsyn er viljen og evnen til å søke nye perspektiver og en bredere forståelse av oss selv og verden omkring oss. Som ansatte og tjenestegjørende i forsvarssektoren er vi en del av samfunnet. Vi må derfor se oss selv og vårt arbeid i en større sammenheng.

For at forsvarssektoren skal utvikle seg, må vi lære av erfaringer og kunnskap som finnes utenfor vår egen organisasjon og utenfor sektoren. Vi må utnytte styrkene som ligger i forskjellene mellom mennesker og virksomheter. Dette mangfoldet er en forutsetning for endring, omstilling, innovasjon og nytenkning.

ÅPENHET

Som en del av et fellesskap skal du vise åpenhet for mangfoldet og forskjellene i sektoren. Du skal være åpen for andres perspektiver, ideer og erfaringer. Ledere har et spesielt ansvar for å bygge en nysgjerrig og lærende organisasjon som er åpen for å utvikle seg, som gir rom for kreativitet og nytenkning og det å gjøre feil.

Forsvarssektoren skal ha åpne og inkluderende prosesser som bygger legitimitet og tillit i samfunnet og som bidrar til demokratisk styring. Forsvarssektoren skal legge til rette for en levende debatt om sektorens virksomhet, både innad i organisasjonen og i samfunnet for øvrig.

RESPEKT

Mangfold og meningsforskjeller må respekteres og verdsettes gjennom ordene og handlingene vi velger. Vi skal behandle kollegene våre på en respektfull og likeverdig måte, uavhengig av kjønn, etnisitet, hudfarge, livssyn, funksjonsvariasjoner eller seksuell orientering. Det innebærer blant annet å respektere andres grenser og behov og å lytte og handle når noen ikke føler seg ivaretatt. Vi skal også ivareta dem som trækker feil.

Respekt betyr at du utviser integritet og sier ifra når noe føles galt, eller når du opplever at beslutninger og handlemåter bryter med loven, politiske målsetninger eller sektorens verdier.

ANSVAR

Alle som arbeider eller tjenestegjør i forsvarssektoren har ansvar for egne holdninger, ord og handlinger. Alle har også ansvar for å bidra til en velfungerende organisasjon og et godt og inkluderende arbeidsmiljø. Ledere skal være gode rollemodeller og kulturbærere og har et særlig ansvar for kulturen og holdningene vi bygger sammen.

Som ansatt eller tjenestegjørende i sektoren har du ansvar for å bidra til at sektoren når sine målsetninger. Alle har ansvar for å støtte sin organisasjon og sine ledere i oppgaveløsningen. Ledere har et særlig ansvar for å sørge for gode beslutninger, bidra til riktig bruk av kompetanse og ressurser og til at den enkelte tar eierskap til sine oppgaver.

MOT

Mot er noe som kreves av deg i møte med farer, risiko, vanskelige valg eller krevende oppgaver, der konsekvensene kan synes usikre, uoversiktlige eller utrygge. Dette gjelder særlig de som må ta viktige beslutninger eller utføre risikable oppgaver på vegne av fellesskapet.

Du trenger mot for å utvise integritet, åpenhet og ærlighet når du opplever at det du eller andre gjør bryter med omgivelsenes tradisjoner, forventninger eller oppfatninger. Det kan også kreve mot å varsle eller si ifra om ulovlige eller kritikkverdige forhold. Både det å gi kritikk og det å stille seg åpen og tilgjengelig for kritikk fra andre, kan kreve mot av den enkelte.

VILLE IKKE VÆRE TILSKUER LENGER

Siden russerne annekterte Krim i 2014 har familiefaren og områdesoldaten fra Trøndelag følt seg som en tilskuer. Da Ukraina ble angrepet i fjor, bestemte han seg for å hjelpe med det han kunne.

TEKST: Stein Cato Nybakken FOTO: Karen Gjetrang

”

– Når du jobber så tett på mennesker, er det umulig og ikke få et forhold til dem. Vi blir kjent med dem enten vi vil eller ikke og blir involvert i deres skjebne.

«Morten»

En arbeidsdag er over og det har akkurat sluttet å snø. De norske instruktørene henger opp bløte klær og får seg en etterlengtet dusj. Det britiske kasernebygget der de norske instruktørene i Operasjon Interflex bor, bærer preg av mange års hard bruk. Inne på seksmannsrommet lukter det barskt av skokrem, bløt ull og svette menn; men de klager ikke. Dette er rene skjære luksusen sammenlignet med de forholdene mange opplevde på oppdrag i Afghanistan og Irak, blir vi fortalt. De har en seng, en dusj og tak over hodet. Mer forlanger - og forventer de ikke. I dag ga de seg tidligere enn vanlig. Litt på grunn av været, men også fordi alle trenger å hente seg inn igjen etter noen dager med hardkjør.

IKKE I TVIL

«Morten» er ikke eldst i gruppen, men langt fra yngst og har, som mange andre, lang og bred erfaring fra Forsvaret. Han hadde flere utenlandsoperasjoner bak seg da han til slutt valgte en sivil yrkes-

karriere for et par år siden. Nå pleier han forsvarsinteressen gjennom å være områdesoldat i Heimevernet. Familiefaren fra Trøndelag er troppens muntra-sjonsråd, men får et mer alvorlig drag over seg når han skal forklare bakgrunnen for at han søkte dette oppdraget.

– Jeg har fulgt med på denne konflikten siden 2014 og nå har jeg vært tilskuer lenge nok. Da denne muligheten kom, var jeg ikke i tvil om at jeg ville bidra med det jeg kunne. Hvis jeg kan hjelpe ukrainerne med å forsvare landet sitt, ser jeg på det som en plikt å gjøre det, sier han.

Støtten hjemmefra var derimot avgjørende for at han reiste. Oppdraget i Storbritannia varer i fire måneder og all kommunikasjon med de hjemme må skje på telefon.

– Samboeren min sa jeg måtte reise om det var det jeg ville. Det er heller ikke første gangen hun har opplevd at jeg har

reist ut og hun vet at jeg kommer tilbake, forteller han.

Morten er nok det mange ville kalle en typisk kriger. Innbitt, kunnskapsrik og med utpreget rettferdighetssans. Han kaller det russiske angrepet på Ukraina et overgrep som vesten ikke kan forholde seg passive til og mener støtten som gis er avgjørende for den fremgangen Ukraina er avhengig av. Han er fast bestemt på å gjøre sitt for å gi de den fordelen.

– Jeg fikk et tips av noen venner i Forsvaret om at det skulle rekrutteres soldater. Da var det bare å søke!

Hele instruktørgjengen var først på noen ukers opptrening i Norge før jul, der det måtte bankes rust av gamle ferdigheter.

MYE HUMOR

De har rukket å bli en sammensveiset gjeng, de norske. Kommentarene og latteren sitter løst. Det er fordi flesteparten

er trøndere, later til å være den fremherskende oppfatningen.

– Ja, det er god trøndersk stemning og alle kommer godt overens med hverandre. Vi er her for å gjøre en viktig jobb og det glemmer vi ikke til tross for at vi tøyser mye med hverandre, forklarer han og legger til:

– Overraskende nok er humor kjenneteg-nende for de ukrainske soldatene også.

– Det som har overrasket meg, etter å ha jobbet tett med ukrainerne noen uker, er hvor like de er oss. De har masse humor og det samme lynnet som oss nordmenn. Det er imponerende med tanke på situasjonen de kommer fra og hva de skal tilbake til, forteller han i det snøen igjen begynner å falle på utsiden.

For vinteren vil ikke helt slippe taket i den nord-britiske landsbygda. På øyriket skaper den trassige snøen noen utfor-

dringer som, for oss nordmenn, fremstår litt underlige. Det lille snøfallet som kom natten i forveien satte straks et helt samfunn på vent. Skolene stengte, bilene sto og det britiske forsvaret stoppet all øvings- og treningsaktivitet.

Selv den erkebritiske nattevakten på hotellet vårt ristet oppgitt på hodet over hvordan det lille lokalsamfunnet lammes av litt snø. Selv er han pensjonert offiser med mer enn 40 års erfaring fra de britiske styrkene og forteller han har kjempet og slitt på alle kontinenter i både kvelende hete og flere meter snø.

– This is nothing, gjentar han ofte.

LANGE DAGER

Været har da også vært en av de største utfordringene for denne kontingenten, men ikke verre enn at undervisningen kunne fortsette, om enn noe nedskalert og annerledes enn planlagt. Men da snøen kom, ble alt satt på pause. De

norske instruktørene bruker derfor tida til planlegging og restitusjon.

– Det blir lange dager og jeg kjenner at jeg blir sliten. I hvert fall når jeg kan sette meg ned å kjenne etter. Vi starter tidlig om morgenen og arbeidsdagene blir fort 12-14 timer lange. Er vi ute på øvelse, går det døgnet rundt. Uansett hvor sliten jeg er tenker jeg at det ikke er meg det er synd på. Om noen uker er jeg ferdig her og kan reise hjem til fredelige Trøndelag, sier han.

Når vi besøker den norske kontingenten i begynnelsen av mars, er de norske instruktørene halvveis i oppdraget. Én gruppe ukrainere har allerede reist og om et par uker reiser også disse til fronten i hjemlandet. Vissheten om at noen av dem trolig ikke vil overleve krigen gir denne jobben et lag av alvor som alle her kjenner på. Fem uker med grunnleggende militær trening er ikke mye og tiden de har til rådighet må utnyttes maksimalt.

– De er kastet inn i en meningsløs konflikt, men har tross det en voldsom iver etter å lære.

«Morten»

– Men de lærer utrolig fort. Noen har krigserfaring, men de aller fleste er rørleggere, snekkere, og lærere som aldri før har tatt i et våpen. De er kastet inn i en meningsløs konflikt, men har tross det en voldsom iver etter å lære. De skjønner at fem uker går fort og at vi ikke har tid til masse andre ting. De vet godt hva dette dreier seg om og er motiverte for å kjempe for landet sitt.

Skulle du gjerne ha hatt ukrainerne her lengre?

– Ja, det er klart. Jeg skulle gjerne hatt de ett helt år, men vi må utnytte den tida vi har. Programmet som er lagt opp for de er bra. Vi er innom de grunnleggende ferdighetene akkurat nok til at de blir gode nok. Men det blir aldri nok tid, nei.

Ble oppdraget slik du hadde forventet deg?

– Både ja og nei. Jeg hadde en plan om å holde en profesjonell distanse til dem jeg skulle undervise. Vi vet jo hva de skal tilbake til. Den planen gikk i vasken etter et par uker. Når du jobber så tett på mennesker, er det umulig og ikke få et forhold til dem. Vi blir kjent med dem enten vi vil eller ikke og blir

involvert i deres skjebne. De gir veldig av seg selv og bruker enhver anledning til å vise hvor takknemlige de er for den hjelpen de får. Slikt gjør inntrykk på en tidligere hærmann, poengterer Morten.

Det er Heimevernet som leder det norske bidraget som trener opp ukrainerne i Storbritannia. Den aller første kontingenten besto av soldater fra Hærens hurtige reaksjonsstyrke med en styrkesjef fra Heimevernsstaben. De kom hjem i november i fjor.

I januar i år reiste en ny kontingent over. Disse instruktørene kommer fra hele Forsvaret, men de aller fleste er rekruttert fra Heimevernets styrkestruktur. Den yngste er i begynnelsen av 20-årene og den eldste har bikket 50.

Hvilke erfaringer tar du med deg herfra tilbake til heimevernsområdet ditt?

– Jeg er blitt en bedre instruktør og pedagog i hvert fall. Kombi- nert med den erfaringen jeg har fra tidligere håper jeg det kan komme til nytte for området mitt. Jeg er veldig fornøyd med å

være i områdestrukturen. Der får jeg mulighet til å lære opp andre og bygge kampkraft i den største stående styrken Norge har. Det synes jeg er verdifullt, sier han.

Hva tenker du om at det er Heimevernet som har fått dette oppdraget?

– Heimevernet består av folk i alle aldre fra alle lag av samfunnet og har spisskompetanse på å forholde seg til ulike typer mennesker. Jeg synes vi løser dette oppdraget bra med de tidsfristene som er gitt. Det er en annen ro over instruktører fra HV enn det andre land tilbyr tror jeg. Jeg synes Heimevernet har vært flinke til å sette sammen en gruppe folk som har kompetanse som utfyller hverandre og som går godt overens.

FLERE OPPDRAG

Når du leser dette er Morten og de andre ferdige med oppdraget og en ny kontingent har tatt over. Inntil videre har Heimevernet fått oppdraget ut året, men forbereder seg på å stå lenge i Storbritannia. I tillegg startet Heimevernet utdanning i Norge i slutten av april. Men inntil videre dreier det seg om her og nå for Morten og de andre.

– Det er klart jeg ser frem til å bli ferdig, men det handler jo om at jeg gleder meg til å se de hjemme igjen. Om det blir flere runder til England på meg avhenger ikke bare av meg. Nå er jeg her og skal gjøre en god jobb. Hva fremtiden bringer vet jeg ikke. Vi får se.

Vi snakker med flere av instruktørene som godt kunne tenke seg å bidra flere ganger. Oppdraget oppleves meningsfullt og viktig. Så lenge Ukraina har behov for hjelp ønsker de å bidra.

Fra høsten dobler også Heimevernet bidraget med dobbelt så mange instruktører og soldater.

Hva er ditt beste tips til de som vurderer å søke seg til dette oppdraget?

– Les deg godt opp på hva dette dreier seg om. Du må vite hva du går til og være trygg på at du har den kunnskapen og de egenskapene som trengs for å være her. Du bør selvfølgelig ha evne til å lære bort og være forberedt på at ting ikke alltid går som planlagt. Du må kunne improvisere litt, smiler Morten.

TAKKER INSTRUKTØRENE

«Alexander» er svært takknemlig for den utdanningen instruktørene fra Heimevernet gir de ukrainske mennene i Storbritannia. Det er mye å lære på kort tid, innrømmer han.

TEKST: Stein Cato Nybakken FOTO: Karen Gjetrang

For bare ett år siden arbeidet familiefaren på gulvet i en fabrikk som produserer elektriske produkter hjemme i Ukraina. Så kom krigen; plutselig og overveldende. Deretter kom beskjeden fra ukrainske myndigheter om at ingen menn mellom 18 og 60 år fikk forlate landet. Mange kvinner, barn og eldre flyktet og måtte ta et hastig farvel uten å vite om eller når de fikk se sine igjen.

– Jeg husker jeg tenkte – nå er det min tur, det er på tide å gjøre noe, erindrer Alexander.

42-åringen er skjeggete, synlig sliten og røyker tett, men ter seg på en skøyeraktig måte som kjennetegner mange av de godt voksne mennene i denne kontingenten. Humoren og latteren sitter løst til tross for alvoret som ligger foran dem. Akkurat nå er det pause i undervisningen og han går med på å snakke kort med oss så lenge han får være anonym.

JOBBER HARDT

De ukrainske mennene som ble værende igjen etter invasjonen forventes å ty til våpen for å forsvare hjemlandet, men mange

har liten eller ingen militær erfaring. Noen har aldri tatt i et skytevåpen, men et fåtall er tross alt heldige. De sendes til Storbritannia for å få grunnleggende militær trening. Og nå er Alexander her. De neste fem ukene skal han trenes opp av norske heimevernssoldater sammen med 200 av sine landsmenn.

– De norske instruktørene imponerer oss. Vi får mye nyttig informasjon og de jobber hardt for at vi skal få den beste treningen vi kan få. Det er vi veldig takknemlige for, sier han.

Treningsdagene kan være intense og lange.

– Ja det kan de, men det varierer veldig. Jeg er innstilt på å jobbe hardt for å lære mest mulig, forteller han.

Og på leksjonene er det lett å se at alle tar det på alvor. Når vi besøker styrken i felt er det leksjoner i hvordan oppdage miner og å drive minesøk. Undervisningen foregår på engelsk via tolker som følger styrken overalt.

Alexander vet han reiser tilbake til et land der utfallet av

krigen fremdeles er usikkert. Ukraina trenger all hjelp de kan få for å kunne stå imot. Men Alexanders motivasjon er urokkelig. Han skal hjem å kjempe.

– Jeg håper jeg kan være til nytte for landet mitt. Jeg skal i hvert fall gjøre min lille del og alt som står i min makt for å få en slutt på denne krigen.

LÆRER FORT

De norske instruktørene følger ukrainerne tett hver dag og lærer dem også å kjenne som mennesker. «Simen» er imponert over hvor mye læring de klarer å ta til seg på så kort tid.

– Det som kjennetegner alle jeg har møtt er at de er veldig motiverte for å bli bedre og for å lære. Det kan ikke sammenlignes med noen andre soldater jeg har jobbet med. Og derfor lærer de også veldig fort, selv om mange ikke har erfaring i det hele tatt. De er soldater når de er ferdige her. De er her for å lære, og når ting er nytt feiler man også. Det er en del av læringen, men de blir derfor veldig opprørte over å gjøre feil. De vet hva en feil hadde betydd om det var alvor, sier Simen.

”

– Nå er det min tur,
det er på tide å gjøre noe,

«Alexander»

50 ÅR MED NOREX-UTVEKSLING

Uttekslingsprogrammet mellom Heimevernet og Minnesota National Guard har vært, og vil fortsette å være, et viktig samlingspunkt for utveksling av ferdigheter, erfaringer og kultur.

TEKST: Ingvild Ekrol, Rune Haarstad, Kristian Kapelrud og Helene Sofie Thorkildsen
FOTO: Helene Sofie Thorkildsen, Kristian Kapelrud, Maria Selnes, Ine Hagen og privat

Det har vært 50 år med godt samarbeid, hvor nordmenn og amerikanere har lært av hverandre, trent sammen og knyttet sterke vennskapsbånd på tvers av landegrensene og nasjonalitet. I tillegg til å ha feiret jubileet, har samarbeidet i år blitt tatt et steg videre. 4. februar ble det underskrevet en State Partnership Program-avtale mellom Norge og USA. Avtalen er med på å knytte landene tettere sammen som samarbeidspartnere og allierte.

I forbindelse med 50-årsjubileet er det på sin plass å ta et tilbakeblikk på NOREX-utvekslingen gjennom årene.

Heimevernsbladet har snakket med mennesker som har vært så heldige å få delta på NOREX, fra de fem tiårene utvekslingen har eksistert. Utvekslingen er en viktig del av alliansen mellom Norge og USA, men også mellom enkeltmenneskene som deler sin kunnskap og kultur og sitter igjen med minner for livet.

DEN FØRSTE REISEN

Det er 50 år siden Jan Wilhelm Kløver reiste til Minnesota på den aller første NOREX-utvekslingen. Minnene og relasjonene han fikk den gangen, er med han den dag i dag.

Hjemme i Trondheim sitter Jan Wilhelm med et gammelt bildealbum. Sidene i albumet forteller historien om da han som heimevernsungdom reiste over Atlanterhavet for å delta på den første NOREX-utvekslingen i Minnesota.

– Det er godt å se bildene igjen. 50 år er lenge siden og det er mye jeg hadde glemt fra den tiden, smiler Jan Wilhelm.

UTVALGT

I 1974 var Jan Wilhelm en del av Heimevernsungdommen. På den tiden var det 12 ungdomsavdelinger i Trøndelag. Jan Wilhelm og to kompisere hadde utmerket seg og var så heldige å få delta på utvekslingen. Guttene reiste fra Oslo i et gammelt, amerikansk propellfly, en flytur som varte i hele 23 timer.

– Det var kanskje den lengste flyturen noen gang. Jeg husker det var skikkelig bråkete og jeg satt igjen med forferdelig hodepine da vi endelig landet i Minnesota, mimrer Jan Wilhelm.

Da de landet i USA, ble HV-ungdommen møtt av et amerikansk kamerateam. Innslaget ble møtt med stor interesse og gikk kontinuerlig over TV-skjermen under oppholdet.

LÆRERIK OPPLEVELSE

Samtidig som de norske ungdommene var i leiren, var det øvelse for Minnesota National Guard.

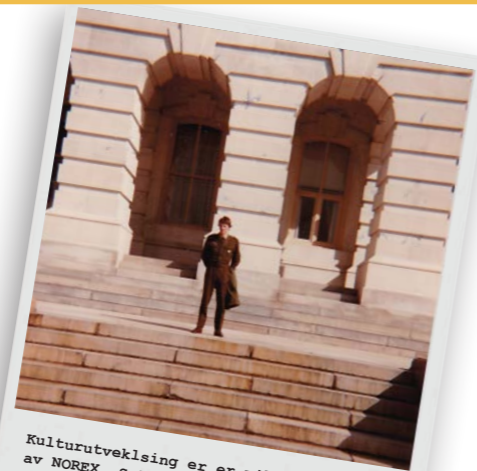
HV-ungdommen fikk være med de amerikanske soldatene på skytebanen, fly helikopter og delta i leksjon om hvordan man reiser seg opp hvis man faller med ski på beina.

– Det var mange førstegangsopplevelser. Det var også første gang jeg var i statene. Vi var liksom i vår egen boble der borte, sier Jan Wilhelm.

– Utvekslingen er mye verdt og har betydd mye for meg gjennom årene, avslutter han.

Flyturen over til Amerika var en lang og bråkete tur. Reisen varte i underkant av 24 timer.

Kulturutveksling er en viktig del av NOREX. Soldatene fikk oppleve mye på turen.

HV-ungdommene reiste til Marine Corps War Memorial som ligger i Washington DC.

FRA HV-UNGDOM TIL OMRÅDESJEF

– For en sjenert Verdaling fra 80-tallets Norge var USA selve drømmelandet. Alt var som et eventyr, hvor vi opplevde ting vi bare hadde sett på TV.

Områdesjef i Stiklestad utrykningsområde Arild Thomassen deltok på NOREX-utvekslingen i 1983. Han ble med i HVU som 15-åring, og kan nå skryte av hele 43 år i Heimevernet.

– Det at jeg meldte meg inn i HV-ungdommen den gangen for mange år siden er årsaken til at jeg er den jeg er i dag. Heimevernet er min andre familie, og jeg akter å bli med videre så lenge jeg får lov, smiler han.

– NOREX-utvekslingen er en opplevelse jeg aldri kommer til å glemme. Minnene er mange; størrelsen på Camp Ripley, gjestfriheten, hjortejakt med M113-vogn, skiskyting med M-16 rifle og luftfylte Mickey Mouse gummisko til vinterbruk.

BUDDYWEEKEND I VILLE VESTEN

– Buddyweekend var også et høydepunkt. Jeg bodde hjemme hos en familie på prærien i Sør-Dakota. Vi besøkte byen «Sheriff», som var som i gamle dager med saloon og greier. Skikkelig ville vesten.

BORDKAVALER FRA HAWAII

– På en bankett som ble holdt av Sons of Norway, fikk vi bordkavaler fra alle de 52 statene i USA. Min bordkavaler var en nydelig pike fra Hawaii, med langt sort hår og stråskjørt. Jeg husker at hun la en blomsterkrans rundt halsen min og ga meg et kyss på kinnet. Det var litt av en opplevelse for en sjenert Verdaling!

Eva Håkonsen trivdes veldig godt på NOREX-utvekslingen, og hvis hun hadde mulighet, ville hun ha reist en gang til.

Eva og HV-ungdommene fikk se flere militære kjøretøy under oppholdet i Minnesota.

LIVSLANGT VENNSKAP

Utvekslingen Eva Håkonsen deltok på satte dype spor, og har gitt minner som vil vare livet ut.

– Det var litt av et eventyr vi la ut på. Den reisen har vært med meg gjennom livet, smiler Eva.

For en ung kvinne på 18 år fra Finnmark, var dette en opplevelse fra en helt annen verden. Eva tilhørte den gangen HV-18, som var et eget distrikt i Finnmark før det ble slått sammen med Finnmark heimevernsdistrikt 17. Sammen med to andre jenter reiste hun fra Kirkenes til Oslo for så å fly til Minnesota.

Det var spesielt én person som gjorde inntrykk på Eva; lagfører og veteran fra Vietnamkrigen sersjant Pears.

– Han tok vare på hele laget, og han hadde en helt særegen måte å lære oss ting på.

ULENDE ULVER

Camp Ripley er en stor militærleir med rikt dyreliv og er kjent for ulveflokkene som bor i øvingsfeltet. Eva var en av dem som hørte ulvene ule om nettene.

– Vi var med på vinterøvelse med amerikanerne og

sov ute i telt. Da fikk vi sett ulv på nært hold, mimrer Eva.

Eva ville ut en natt og høre på ulingen. Da hun prøvde å snike seg ut av teltet, våknet den årvåkne lagfører. Eva fikk streng beskjed om å holde seg i nærheten og ikke gå for nærme ulvene.

– Jeg husker at sersjant Pears satt i teltåpningen for å følge med og sørge for at det gikk bra med meg, sier Eva.

VENNER FOR LIVET

Både NOREX og selve Heimevernsungdommen har betydd mye for Eva. Vennskapene hun fikk i den perioden har vært med henne også inn i voksenalivet.

– Jeg holdt kontakt med sersjant Pears etter at jeg kom tilbake til Norge. Vi utvekslet brev i mange år, og han betydde mye for meg. Men en dag sa det stopp og jeg hørte ikke mer fra han. Jeg vet ikke hva som har skjedd med han etter det, men jeg vil i hvert fall aldri glemme han, avslutter Eva.

Eivind med resten av HV-ungdommen på plass i Camp Ripley i Minnesota.

HV-ungdommene testet ut våpensystemer på skytebanen i Camp Ripley.

MINNER FOR LIVET

For Eivind Kvernmo var HV-ungdommen en medvirkende faktor til at han tok befalsskole. I dag er han sjef for innsatsstyrke Ida & Lyra i HV-17.

– Som heimevernsungdom var NOREX den store snakkisen. Mye av motivasjonen for å være aktiv og bidra var for å kvalifisere seg til å få dra, forklarer Kvernmo.

– For meg er det ikke noe tvil. Jeg hadde det enklere på befalsskolen, og ikke minst under opptaket, etter å ha vært i HVU i fire år.

Det siste året Eivind var heimevernsungdom ble det endelig hans tur til å dra, sammen med omtrent 80 ungdommer fra de 18 distriktene Heimevernet hadde den gangen på 2000-tallet.

– Reisen til Camp Ripley tok 20 timer, og ruta gikk fra Bergen til Island, New Foundland og Duluth, før C130 Herkules-flyet landet på flystripa i Camp Ripley, forteller Kvernmo.

Ifølge Kvernmo var reisen med C130 Herkules minneverdig, men ikke å anbefale. Hans beste minne er buddyweekend, der han og makkeren ble kjent med amerikanere på egen alder og fikk oppleve amerikansk kultur på kloss hold. Utvekslingen i år 2000 fikk dessverre en trist avslutning da en HV-ungdom ble alvorlig syk og innlagt på sykehus i Minneapolis for hjerteoperasjon.

– Hun var i tropen min og en av de siste dagene, mens vi var i Washington DC, kom den triste beskjeden om at hun ikke overlevde operasjonen. Vi måtte reise hjem med en ungdom mindre. En skikkelig trist avslutning på en ellers fin tur, beskriver Kvernmo.

Hver morgen ble sovesalen til HV-ungdommen innsisert som en del av utvekslingen.

Edvin fikk se forskjellige typer militære kjøretøy som amerikanske soldater brukte i Camp Ripley.

HV-ungdommen fløy til Minnesota med militærfly i 2010.

VENNSKAPELIGE BÅND

– Jeg hadde vært i HVU i tre år og gledet meg veldig. Samholdet blant oss i HV-ungdommen var veldig godt. Vi ble skikkelig sammensveiset under utvekslingen, forklarer Edvin Sæbø.

– Høydepunktene fra turen var buddyweekend og feltuka. Jeg og makkeren min var hos et ungt par som tok oss med på casino, bowling, en ekte «amerikansk diner», skyting og så fikk vi møte familien deres, mimrer Sæbø.

I feltuka var det en god blanding av nye opplevelser og ferdigheter han allerede hadde tilegnet seg gjennom HVU.

– Vi fikk teste ut amerikanske våpen og lærte hvordan de var annerledes enn de som brukes i Norge. Vi fikk prøve snørekjøring bak beltevogna deres, gikk skimarsj med pulk og bygde bivuakk, forteller Sæbø.

– Selv om den improviserte bivuakken var liten og trang, var jeg og makkeren min veldig fornøyd.

Instruktørene våre var veldig flinke. Edvin Sæbø er i dag i innsatsstyrke Rype i Trøndelag Heimevernsdistrikt 12, og han deltok selv som instruktør under årets utveksling i Norge.

– I lys av det sikkerhetspolitiske bildet i dag ser jeg på vårt forhold til USA og Minnesota National Guard som svært verdifullt. Vårt gode forhold viser at vi i vesten står sammen både militært og politisk. NOREX gir oss muligheten til å fortsette dette gode forholdet gjennom gjensidig trening, utveksling av militære ferdigheter, og ved å skape vennskapelige bånd som kun kan oppstå ved å jobbe og være sammen over flere uker.

– Til andre som får muligheten til å delta på NOREX – kjør på, det er så verdt det.

DEN VIKTIGE AVTALEN

State Partnership Program er med på å knytte USA og Norge tettere sammen som samarbeidspartnere og allierte.

NOREX er en faglig og kulturell utveksling, som gjennom 50 år har bidratt til å forbedre forståelsen mellom Norge og USA.

– Det norske Forsvaret og Minnesota National Guard vil fortsette det gode samarbeidet og «dekke hverandres rygg». Våre to nasjoner står enda sterkere sammen etter denne avtalen, sier sjef for den amerikanske nasjonalgarden general Daniel R. Hokanson.

I den ærverdige erkebispegården i Trondheim signerte Hokanson, major general Shawn Manke og forsvarssjef Eirik Kristoffersen en avtale som stadfester og utvider det som så langt har vært en utveksling mellom Heimevernet og Minnesota National Guard (US MNG).

– Avtalen er et stort steg fremover og jeg vil takke alle de som har lagt grunnlaget og båret dette fram siden 1974. Jeg tror de vil være stolte over hva dette har utviklet seg til å bli, og hva vi nå kan få til i fremtiden, sier forsvarssjef Eirik Kristoffersen.

LEGGER TIL RETTE FOR TETTERE SAMARBEID

Avtalen, et såkalt State Partnership Program (SPP), legger til rette for utvidet samarbeid og erfaringsutveksling mellom Norge og USA. Selv kaller amerikanerne dette et innovativt, kostnadseffektivt og fleksibelt program som bygger opp forsvarsevnen i begge land. Men det legges også stor vekt på det mellommenneskelige. Målet er å bygge opp varige personlige og institusjonelle relasjoner.

– SPP-avtalen stadfester at utvekslingen som har foregått i 50 år fortsetter som kjernen av et nytt fundament for samarbeidet. Det er Heimevernet som nå forvalter denne avtalen på vegne av Forsvaret, sier tidligere sjef Heimevernet generalmajor Elisabeth Michelsen.

State Partnership Program-avtalen ble også signert på reinsdyrskinn under markeringen av 50 år jubileet.

Avtalen legger til rette for utvidet samarbeid og erfaringsutveksling.

STATE PARTNERSHIP PROGRAM

USAs partnerskapsprogram har bygget relasjoner i 30 år og inkluderer 88 partnerskapsavtaler med 100 nasjoner rundt om i verden. Programmet er ledet av det amerikanske forsvarsdepartementet og er vanligvis hengt opp i delstatenes nasjonalgarde (US National Guard). Fra før av har Minnesota National Guard en slik avtale med Kroatia – og nå også Norge.

UFORGLEMMELIG EVENTYR

Blant deltakerne under årets NOREX er det stor enighet om at utvekslingen er en opplevelse de ikke ville ha vært foruten.

HV-ungdommen på vei til skiskytterløp under årets NOREX-utveksling.

Amerikanske soldater testet ut feltliv og vinterforhold i Norge.

18 år gamle Norah Galteland er HV-ungdom fra Agder og Rogaland Heimevernsdistrikt 08.

– NOREX har vært kjempegøy! Litt fysisk tungt, for jeg er ikke den mest atletiske i gjengen, men jeg henger med. Vi har lært masse av amerikanerne, og så har vi fått mange nye venner, sier Norah.

– Det er det som er best med HVU at vi lærer så mye.

Innsatsstyrkesoldat Kjell Magne Ødegård, fra innsatsstyrke Archery i Møre og Fjordane heimevernsdistrikt 11, har også gode ord å si om utvekslingen.

– Det har vært helt fantastisk. Det er så hyggelige folk her, og de tar så godt vare på oss. Høfligheten og gjestfriheten er noe helt for seg selv, forteller Kjell Magne.

Kontingenten som reiste til Camp Ripley har vært gjennom et

tett program med både faglig og kulturelt innhold.

– Det aller beste har vært å skyte med M17. Det var gøy! Vanligvis er jeg ikke så glad i å skyte. Jeg pleier å stå over når vi har skyting hjemme. Så da er det litt gøy at det funka nå, og at jeg fikk det til, sier Norah.

Både Galteland og Ødegård har noe de vil si til dem som vurderer å bli med på NOREX-utvekslingen senere. Galteland smiler bredt.

– Bli med selv om du ikke tror at det er noe for deg. Jeg tenkte først at jeg ikke passer så godt til dette, men det stemte jo ikke. Jeg er kjempeglad for at jeg ble med, at jeg hadde «guts» til det.

Ødegård er heller ikke i tvil.

– Ikke nøl med å bli med på dette. Det er en fantastisk opplevelse. Det kan anbefales på det sterkeste, sier deltakerne i USA.

I Norge ble 50-årsjubileumet feiret med pomp og prakt i Trondheim den siste dagen. Men før det måtte menig første klasse Hayden Nelson og medsoldatene fra Minnesota National Guard gjennom en femdagers vinterøvelse i Haltdalen.

78 PROSENT NORSK

– Jeg tok en DNA-test som sa at jeg er 78 prosent norsk. Jeg har slektninger som bor i Oslo, og både mor og far sin side har opprinnelse i Norge, forteller Hayden Nelson.

Selv har han ikke mye kontakt med slektningene, men moren hans har vært i Norge på besøk hos dem.

– De har en gård i nærheten av Lillehammer, hvor mamma har vært på besøk. Det er noen år siden nå, men de har fortsatt kontakt.

SKI PÅ BEINA

Soldatene som deltok på NOREX i Norge har ulik erfaring med ski og friluftsliv på vinterstid.

– Jeg har stått på ski fire ganger før, så det var heldigvis ikke helt nytt. Disse skiene var ikke de enkleste å bruke, og det ble sikkert litt mer utfordrende av at jeg trakk pulken også, smiler Hayden.

Soldatene i Haltdalen fikk leksjoner i overlevelse, snøskred og snørekjøring.

– Det var veldig lærerikt å få såpass mye en-til-en-tid med instruktørene. Dette blir gull verdt å ta med seg ut i felt, sier menig Nelson.

Dag fire i felt ble et høydepunkt for Hayden. I en pause fra å bygge vindmur rundt teltet ble troppen oppstilt, og han ble bedt om å tre frem. Foran hele NOREX-kontingenten ble han forfremmet fra menig første klasse til spesialist.

– Det var veldig spesielt å bli forfremmet på toppen av fjellet. Det kommer jeg til å huske, sier han.

– Det aller beste med denne øvelsen har vært å bli kjent med så mange fine folk. Og så har jeg fått snakket norsk med noen. Jeg føler meg noen flere prosent mer norsk nå, i hvert fall 80 prosent.

Amerikanerne fikk bryne seg på ski ute i felt.

Innsatsstyrkesoldatene på oppdragsløsning.

Både soldatene og HV-ungdommen fikk fly med Black Hawk-helikopter.

Et av høydepunktene for amerikanerne var leksjon i snørekjøring.

På skytebanen i Camp Ripley testet HV-ungdommen ut forskjellig våpen.

Skiskytterløp har vært en tradisjon siden begynnelsen av utvekslingen.

Innsatsstyrkesoldatene trente på strid i bebyggd området i treningsfeltet i Camp Ripley.

Amerikanerne fikk prøve seg på råk ute i felt. Her får Hayden et forfriskende bad.

HVA ER NOREX?

I 1973 ble en avtale om samarbeid inngått mellom Heimevernet og Minnesota National Guard.

Den første utvekslingen ble gjennomført i 1974. NOREX er den lengste pågående militære utvekslingen USA har med noen annen nasjon. Utvekslingen viser at bygging av forsvarsvilje og evne også gir en sosial møteplass mellom to allierte land.

Hvert år reiser ca 100 HV-ungdom og innsatsstyrkesoldater fra hele Norge over til Minnesota. I begynnelsen var det kun HV-ungdom som deltok, men med årene har soldater fra innsatsstyrker blitt inkludert i utvekslingen. De drar til Minnesota for å lære hvordan amerikanerne operer og de får trent med amerikansk utstyr og våpen. Til Norge reiser omtrent 100 soldater fra Minnesota National Guard til Trøndelag for å øve, leve og overleve i norsk vinter.

ØVELSE JOINT VIKING

Under øvelse Joint Viking har tusenvis av soldater trent i Norge. HV har trent med viktige samarbeidspartnere i skiftende vær og i varierende terreng.

TEKST: Ingvild Ekrol FOTO: Helene Thorkildsen

Øvelse Joint Viking var årets største militærøvelse i Norge. Fra 6. til 16. mars trente norske og allierte soldater sammen til lands, til sjøs og i lufta. Joint Viking var tett forbundet med den britiske marineøvelsen Joint Warrior og heimevernsøvelsen Jøssing i Agder og Rogaland.

Under vinterøvelsen trente NATO- og partnerland på å overføre styrker til Norge og operere med norske styrker i vinterklima. Øvelsen styrker Forsvarets og NATOs beredskap og gjør de bedre i stand til å gjennomføre fellesoperasjoner i krevende vinterforhold.

NATO er fundamentet i forsvaret av Norge. Det er derfor helt nødvendig å trene sammen med allierte, slik at Forsvaret og NATO skal være i stand til å forsvare landet. Dagens sikkerhetssituasjon i Europa minner alle på viktigheten av beredskap, samarbeid og godt trente militærstyrker.

Heimevernet skal på kort varsel kunne stille opp når Forsvaret og det sivile samfunnet trenger det. HV har deltatt på Joint Viking for å trene på reelle scenarier med viktige samarbeidspartnere som andre grener, avdelinger og sivile aktører. Som i Narvik fredag 10. mars, da Narvik HV-område 216 øvde sammen med Narvik kommune, Sivilforsvaret, sykehuset og politiet.

– Vi trener sammen for å sikre god forståelse, slik at vi skal kunne samhandle på en trygg og effektiv måte, sier Harald

Drågum, patruljeleder ved Narvik politistasjon.

– Samarbeid med andre aktører er viktig for beredskapen, slik at vi alle skal kunne spille på lag. Det er også litt spesielt og føles mer reelt når man har det som skjer i Ukraina i bakhodet. Det er en ekstra motivasjon for å være en del av Heimevernet, sier HV-soldat Jonas Ayathurai, som sammen med troppen hadde ansvar for å sikre kaia i Narvik.

Samtidig som Heimevernet og politiet øvde sammen i Narvik, drev Sivilforsvaret tiltenkt evakuering av Beisfjords befolkning.

– Dette er noe vi har i ryggmargen. Den dagen noe skjer så må vi være klare, sier Gard Sørvoll, leder for Sivilforsvaret i Narvik.

Heimevernet hadde to innsatsstyrker med på øvelsen; Claymore, som hører til i Nord-Hålogaland heimevernsdistrikt 16 og Varg som er organisert i Agder og Rogaland heimevernsdistrikt 08. Selv om Varg er organisert i sør, skal innsatsstyrken være i stand til å settes inn i operasjoner i Nord-Norge. Derfor var Varg med på Joint Viking, for å trene i omgivelser og klima de må fungere godt i når oppdraget er i nord.

– Troms og Finnmark er store områder hvor vi trenger et robust heimevern. Under Joint Viking har vi øvd på å deployere

fra sør til nord, hvor det er en helt annen geografi, annen type klima og helt andre avstander enn det er i Sør-Norge, sier innsatsstyrkesjef Christopher Blaha.

– Når vi er her oppe trener vi med viktige samarbeidspartnere og avdelinger. Det er det som gir verdi og det er det som gir beredskap. Den jobben Varg gjør i nord bidrar i den dugnaden og plikten det er å forsvare Norge, avslutter Christopher.

HV-avdelingene som har trent i Nord-Norge kan se tilbake på to uker med effektiv trening, godt samarbeid og mye snø. Beltevognfører i innsatsstyrke Claymore, Anders Rønning, forteller om en interessant og meningsfull øvelse.

– Det er gøy på øvelse og jeg liker jo å være mye ute. Men man tenker også på den større sammenhengen; at det er en grunn for at vi står her med våpen og hjelm.

Lagfører i innsatsstyrke Varg, Ingvild Sand, har også noen tanker om det å være soldat på øvelse om dagen.

– Det er kult å være med på en så stor øvelse, hvor man får sett hvordan ulike innsatsstyrker, avdelinger og grener samhandler og fungerer sammen i et større bilde. Krigen i Ukraina gir også øvelsen et seriøst preg. Man tenker en ekstra gang over hvorfor man er her. Det tydeliggjør viktigheten av det å være soldat, sier Ingvild.

”

– Vi har øvd på å deployere fra sør til nord, hvor det er en helt annen geografi, annen type klima og helt andre avstander.

Christopher Blaha

SVERIGE OG FINLAND I NATO

- Sverige og Finlands inntreden i NATO vil endre hvordan vi tenker rundt Forsvaret av Norge og NATO i nord. Sammen må vi tenke nytt om logistikk og hvordan vi disponerer våre styrker.

TEKST: Rune Haarstad FOTO: Tore Ellingsen

Dette sa forsvarssjef Eirik Kristoffersen da han i februar møtte sine kolleger fra Sverige og Finland under Kirkenes-konferansen. Sammen utgjør de NATOs nordflanke. Felles planer, felles kommandofunksjoner og et felles operasjonsområde i Norden vil faktisk bety noe for deg som HV-soldat.

NORDISK REGION

Kristoffersen ser for seg at den nordiske regionen bør være den mest integrerte om bare noen få år. Et felles fagmilitært konsept fra de fire forsvarssjefene i Finland, Danmark, Sverige og Norge er allerede på plass. Her ble de blant annet enige om at den norsk-ledede øvelsen Cold Response får et nordisk format og endrer navn til Nordic Response.

- Vi har også anbefalt at vi får en felles kommando- og kontrollfunksjon i rammen av NATO, uttalte Sveriges forsvarssjef general Micael Byden under konferansen.

- Det vil sette oss i stand til å ta ansvar for regionen over tid.

HV I FRONT

Norge har allerede et tett samarbeid og en omfattende forsvarsavtale med USA. I disse dager jobber også Sverige, Finland og Danmark med utvidelsen av tilsvarende avtaler.

Når det gjelder det mer lokale samarbeidet har Heimevernet vært en foregangsavdeling. I de siste årene også en pådriver.

- Dagens samarbeid med Sverige og Danmark føres fortsatt i stor grad i rammen av SKANDIA, forteller fungerende sjef for Heimevernet brigader Morten Eggen.

NORDEN-ENTUSIAST

Rune Meier er områdesjef i HV og aktiv i Foreningen Norden. Han har fire år bak seg i internasjonale operasjoner og underviser på Swedish Armed Forces International Centre.

- De nordiske landene har lang tradisjon for samarbeid om forsvar. Opprettelsen av Nordic Defence Cooperation (NORDEFCO) videreførte og satte mye av dette samarbeidet i system, forteller han.

De nordiske landene har alle sammen et sterkt totalforsvar, noe som betyr at når krise og krig rammer kan alle samfunnets ressurser settes inn.

- Motstandskampen i Ukraina har vist at et totalforsvarskonsept gjør at selv små og mellomstore land kan stå imot en langt større fiende, poengterer Meier.

HEIMEVERNETS ROLLE

Når også Sverige blir medlem i NATO, vil de og Finland formelt bli en del av alliansens kommandostruktur. Landenes forsvar vil inngå i en fellesoperativ NATO-styrke ledet fra ett av de operasjonelle hovedkvarterene.

- Norge har så langt vært «NATO i nord». Får vi nå med oss Sverige i tillegg til Fin-

land, kan rollen til Norge endre seg, mener hovedlærer i landmakt på krigsskolen Palle Ydstebø.

Han ser flere fremtidige momenter som norske HV-soldater nå må forholde seg til. Både innen operasjoner og logistikk.

- Mens forsyningsproblematikken til Nord-Norge nå kan støttes med svenske og finske jernbaner og veier, vil Sør-Norge bli en del av forsterknings- og forsynings-systemet til NATO-styrker i Finland og Sverige. Det betyr mottak og sikring av sjø- og luftveisforbindelser for forsterkning inn og av landverts forbindelser for å få de samme styrkene østover, forklarer oberstløytnant Ydstebø.

- I tillegg kommer sikring av spesielt kritisk energi-infrastruktur for energitilførsel til kontinentet, spesielt etter at norsk gass i stor grad har erstattet russisk gass i Tyskland.

INTEGRERT HV

Dersom alle de nordiske landene i fremtiden blir NATO-medlemmer, vil det kunne endre mye i det nordiske samarbeidet og føre til en felles nordisk forsvars- og sikkerhetspolitikk som tidligere ikke har vært mulig. Ved tilslutning til NATO fra svensk og finsk side er det naturlig at det operative samarbeidet vil øke og at planer etter hvert vil koordineres og synkroniseres.

- Her vil behov for forsvarssamarbeid

For Norge er det viktig med Sverige og Finland inn i NATO fordi det gir et sammenhengende og definert operasjonsområde der landene kan trene og øve i fredstid med store styrker. I krig og kriser har nabolandene samme kommandostruktur, med samtrente hovedkvarter og samtrente styrker som kan operere fritt i hele det nye operasjonsområdet. Det blir rett og slett en helt ny nordisk NATO-front.

øke når våre naboland tilsluttes alliansen. Da må vi i fellesskap med våre nordiske venner vurdere hvordan SKANDIA-samarbeidet skal videreutvikles og innrettes for fremtiden, herunder at Finland inkluderes i dette. Behovet for operativ koordinering vil dermed stå sentralt.

BALTIKUM

- Samarbeidet mellom Heimevernet og våre nordiske søsterorganisasjoner er bredt fundamentert. Det dekker aktivitet i et vidt spekter innenfor styrkeproduksjon, konkurranser, kurs og utdanning, samt øvingsaktivitet, poengterer brigaderen.

Det nye blir samarbeid med Finland med sine territorielle styrker og store mobiliseringshær.

- Innen SKANBAL (de nordiske land inkludert Finland, Latvia, Litauen og Estland) er samarbeidet også godt og vil trolig bli stadig viktigere i fremtiden. Dette blant annet som følge av Østersjøens betydning i felles forsvarsplanlegging i Norden, poengterer brigader Eggen.

MER NORDISKE KURS OG ØVELSER

For soldatene i HV er det et økt fokus på utdanning, trening og øvelser med våre naboland fremover. Sveriges tilslutning til

NATO har satt fart på dette samarbeidet og økt koordinering over grensene er pågående.

HV-distrikter med grense til Sverige har allerede i 2022 økt samhandlingen. Det gjennomføres årlige møter/konferanser på sentralt nivå mellom de ulike nordiske land, samt ytterligere møter og besøk mellom sjefer og staber etter behov.

- Det er det norske Heimevernet som er vertskap for både SKANDIA- og SKANBAL-møter i 2023, så det er lite som tyder på at Heimevernets fokus på Norden blir mindre fremover, smiler brigader Eggen.

HÅND I HÅND MED SIVIL BEREDSKAP

For at Heimevernet skal fungere når krisen inntreffer er det viktig at det øves på aktuelle scenarier. Dette var noe av fokuset under øvelse Jøssing i Agder og Rogaland HV-distrikt 08 (HV-08).

TEKST: Karen Gjetrang FOTO: Tore Ellingsen, Theodor Eilertsen og Karen Gjetrang

Døren går opp med et brak, og inn stormer en gjeng svartkledde politimenn. De har hjelm, skjold og våpen. Markørene, utkledd som terrorister, blir fort satt ut av spill. For hvert sikrede rom tar heimevernssoldater over vakholdet.

– Vi vil bli bedre på å forstå hverandres oppgaver. Ved å øve sammen får vi kjennskap til hverandres planverk og folk. Vi virker bedre sammen i en situasjon der vi trenger denne kunnskapen, forteller Kim Flakstad, innsatsleder i Sør-Vest politidistrikt.

Han har selv vært med på å planlegge flere deler av treningen der politiet og Heimevernet trener sammen.

– Heimevernet overtar i denne øvelsen vakholdet av et bygg som politiet har aksjonert på.

Gjennom treningen øver politi og HV på hvordan politiet aksjonerer og deretter gir vakholdet videre til soldatene.

– I dag har vi trent på objektsikring og de oppgavene som ligger til HV og politiet.

SAMARBEIDET MED FYLKET

Noe av det som gjør det mulig å sam-

arbeide med sivile aktører i krise og på øvelser er beredskapsrådet.

– Beredskapsrådet er det letteste stedet å få en felles situasjonsforståelse mellom sivil og militær side i en beredskapssituasjon. Det er et sted hvor man raskt kan få samordnet ressursene i forbindelse med krise og krig, forklarer statsforvalter i Rogaland, Bent Høie.

Statsforvalteren legger vekt på at Heimevernets kompetanse, bemanning og utstyr er en viktig del av beredskapen i Rogaland fylke, også i fredstid.

– Hvis de sivile styrkene ikke strekker til så har vi muligheten til å be Heimevernet om hjelp, forteller Høie og legger til at Heimevernet også er en viktig del av å være forberedt i mer alvorlige situasjoner.

Statsforvalteren håper samarbeidet på øvelse Jøssing kan vise både hva som fungerer bra, men også avdekke det som må utbedres.

SAMARBEIDET MED SYKEHUSET

Helsevesenet er en stor del av totalforsvaret, og derfor er det viktig for Heimevernet å ha et godt samarbeid med de

lokale helseforetakene. Forsvaret har en overordnet samarbeidsavtale med helsedirektoratet. I tillegg har Heimevernet lokale samarbeidsavtaler mellom distriktene og de lokale helseforetakene.

– Min hovedoppgave som hospitalliaison-offiser er pasient-tracking og det å holde oversikt over de militære pasientene som blir lagt inn på sykehus og ha oppfølging av dem, forteller Kristina Sand, helseliaisonoffiser i HV-08.

Gjennom øvelsen har liaisonoffiserene hatt befaring ved de lokale sykehusene og samtrening med akuttmottakene.

– Vi har hatt en storøvelse med traumesimulering sammen med akuttmottaket under øvelse Jøssing.

MER SYNLIG

I anledning Jøssing ble fire markører sendt inn til sykehuset både med sivil og militær ambulanse. Deretter kjørte sykehuset traumesimulering på de fire pasientene.

Simuleringen ga anledning til å få øvd på liaisonens rolle inne på sykehuset i en reell akutt situasjon.

I tillegg til treningen har liaisonoffiserene jevnlig møter med beredskapsledelsen ved sykehusene. På den måten holder de kontakt og vet hvem hverandre er.

– Under øvelsen har vi vært innom på sykehuset og hilst på de forskjellige av-

delingene. Vi har vist nærvær i distriktet. Folk er ikke så vant til å se militære uniformer inne på sykehuset.

I en debrief etter øvingen fikk de oppdatert akuttmottaket på de militære ressursene og hva Heimevernet kan stille opp med for det sivile helsevesenet.

– For mange av de som jobbet i sykehuset var nok dette en aha-opplevelse. De færreste har sett dette i drift, så jeg tror alle fikk et stort utbytte av dette, avslutter Sand.

BINDELEDDET

– Vi er bindeleddet mellom Forsvaret og det sivile, forteller Tone Lindstad, liaisonoffiser i HV-08.

Hennes jobb er å være kontaktperson mellom Forsvaret og beslutningstakerne på regionalt nivå.

– Der vi er ute og jobber er Forsvaret kun en liten del av totalforsvaret. Det å få det sivile til å forstå oss og oss til å forstå dem er noe av det vi jobber med.

Gjør liaisonene en god jobb med å opprettholde kommunikasjonen mellom det sivile og det militære har alle et godt utgangspunkt til å besvare de hendelsene som skulle dukke opp.

– Jeg og min kollega har vært til stede på de viktige møtene og treffpunktene som skjer i det sivile hos statsforvalteren. At Forsvaret får lov til å være med og være til stede under dette er veldig bra. Det bygger den rollen vi har på en god måte, forteller Lindstad om arbeidet som er gjort under øvelse Jøssing.

IKKE BARE ÅRLIG TRENING

Liaisonene har vært aktivt med gjennom hele øvelse Jøssing, men jobben deres strekker seg lengere enn å stille opp på årlig trening.

– Vi er med i bildet når det ikke er øvelse også. Vi må holde en kontinuitet i forståelsen av det som foregår. Da er vi i forkant av de eventuelle behovene som kommer, forteller liaisonoffiseren.

Hos liaisonene på regionalt nivå er oppgaven en litt annen enn på områdenivå.

– Det handler om hvilke spørsmål som stilles og hvem man skal rette spørsmålene til, forteller Lindstad.

En av liaisonoffiserenes oppgaver er å ha etablert kontakt før en eventuell hendelse skulle oppstå. Med det sivilmilitære samarbeidet i øvelse Jøssing har dette vært noe av det som har vært viktig.

– Gjennom øvelse Jøssing kan vi se at vi har lyktes med å være i forkant og ha opprettet de relasjonene vi har. Når case-ene kommer er vi forberedt, sier Lindstad.

DE VIKTIGE STØTTESPILLERNE

Støtte fra arbeidsgiver og familie gjør Morten Egaas til en bedre soldat.

TEKST: Tore Ellingsen FOTO: Jostein Hestdal

Områdesersjant Morten Egaas (37) deltok på øvelse Jøssing i mars i år. Det betydde en uke borte fra jobb og heim.

Han er gift, har to utflyttede bonusjenter, døtrene Selma på seks år og Maria Tonette på ni, den kastrerte katten Rocky, jobb på ASVO Kvinesdal, deltidsansatt i Kvinesdal brannstasjon, sekretær i håndballen og triatlonutøver. Med andre ord har han nok å henge fingrene i.

– Det er ikke min sterke side å si nei, forteller områdesersjant Egaas.

Den militære bakgrunnen har han fra Telemark bataljon (TMBN) der han jobbet fra 2006 til 2008. Han var også to kontingenter i Afghanistan. Etter han var ferdig i TMBN var han tre år i innsatsstyrken og nå er han områdesersjant i Kvina og Sira HV-område.

STØTTE HJEMMEFRA

– Det er viktig å få støtte hjemmefra når jeg skal på øvelse. Det husker jeg i tiden jeg jobbet i Forsvaret og skulle til Afghanistan. Noen av de jeg jobbet med hadde foreldre som satte seg på bakbeina. Det gjorde noe med dem, forteller Morten.

Selv hadde han foreldre som støttet han selv om de ikke nødvendigvis var enige i avgjørelsen.

– Når du skal på jobb eller reiser på oppdrag er det kjempebra å ha mindre «støy» å tenke på, sier Morten Egaas.

Når Morten får innkalling til årets øving hopper ikke kona Therese Netland nødvendigvis i taket av glede.

– Jeg synes det er krevende å være alene med oppgavene hjem-

me i en uke, og det gjør at han har dårlig samvittighet for å være borte. Samtidig vet han at det går helt greit selv om jeg klager, forklarer Therese Netland.

Det første hun gjør når han skal på øvelse er å omorganisere egen hverdag for å tilpasse seg alenemor-tilværelsen i en uke. Men hun er også positiv til at han er i Heimevernet.

– Det er en viktig jobb som må gjøres. Han har en kompetanse fra arbeid i Forsvaret som jeg vil tro er nyttig i Heimevernet. Vi har snakket om dette hjemme. Jeg synes i utgangspunktet det er flott at han er med i HV hvor han får brukt kompetansen sin. Samtidig er det vanskelig med små barn og en travel hverdag. Det vil være enklere når barna blir større, forteller Therese.

Logistikk kan fort bli vanskelig for Therese når barna har aktiviteter på samme tidspunkt. Hun må også tilpasse egen jobb slik at hun er tidligere hjemme. Men noe positivt er det også når mannen er borte en uke.

– Det gjør jo at jeg tydeligere ser hva han vanligvis bidrar med hjemme, og barna er glade når de får han hjem igjen, sier Therese.

Med et forandret trusselbilde i Europa har familien også hatt samtaler hjemme om viktigheten av Forsvaret.

– Behovet for et heimevern blir jo tydeligere når vi får en krig så nært på, avslutter Therese Netland.

POSITIV ARBEIDSGIVER

Det å ha en positiv arbeidsgiver er også en stor fordel. Morten arbeider til daglig i ASVO Kvinesdal som er et dagsenter for folk

som sliter med å komme ut i arbeidslivet. Ronny Nilsen som er daglig leder er veldig positiv til Forsvaret.

– Jeg har selv bakgrunn som luftvernasistent på Lista luftstasjon, der jeg kjørte brannbil. Jeg ser nødvendigheten med å ha et sterkt forsvar i Norge. Spesielt i disse tider ser man nytteværdien av det, og det er flott at Morten bidrar. At han tar sin tårn i Forsvaret har jeg ingen problemer med, forteller Ronny Nilsen.

Ronny er positiv til å ha en arbeidstaker som er HV-soldat og har forståelse for at det blir noe fravær på grunn av det.

– Jeg tror ikke at han opplever at jeg klager og stønner når han skal avsted. Sånn er det bare. Det må være bra for Morten å reise på øvelse med gode ønsker fra meg. Skal du ha folk i Heimevernet så må folk vekk fra arbeidsplassen av og til. Første reaksjonen når han kommer med innkallingen er at dette går helt fint, forteller Ronny Nilsen.

Selv om ASVO Kvinesdal merker at Morten er borte en uke, planlegger Morten og gjør en del forarbeid, men det blir mer arbeid på de andre arbeidstakerne.

– På grunn av situasjonen i Europa tenker jeg mer på viktigheten. Vi har jo hatt noen rolige år før krigen brøt ut, så det har satt seg mer i bevisstheten hvor viktig det er, mener Nilsen.

For Ronny er forsvaret av Norge en felles dugnad som alle arbeidsplasser må være med på. Det blir noe på arbeidsgivere, det blir noe på de som må møte opp til tjenes-

te og noe på familien som er hjemme og mangler en person i en uke.

– Jeg tenker at Forsvaret er noe som gjelder hele nasjonen, da er det flere instanser som må bidra, konkluderer Ronny.

Bedriftslederen mener at Morten får brukt sin militære kompetanse på jobb daglig.

– Han bruker nok den militære kompetansen på måten han tilnærmer seg saker her på jobben. Slik som måten å håndtere oppdrag på. Det å stole på seg selv, jeg tror du blir tryggere på deg selv når du har en militær bakgrunn, avslutter Ronny Nilsen.

MILITÆR KOMPETANSE

For områdesersjant Morten Egaas har den militære bakgrunnen vært et springbrett til hele det voksne livet.

– Spesielt dette med samarbeid og å være rolig. Ta utfordringer slik de kommer og organisere seg, forteller Morten.

Han husker tilbake til rekrutten da han ble plassert i et rom med folk fra hele landet. Det var vanskelig for de fleste å forstå Kvinesdal-dialekten hans, men etter hvert ble det et felleskap.

– Du måtte jobbe sammen med de i laget ditt. Den tankegangen at ting må løses sammen er jeg veldig begeistret for, erindrer Morten Egaas.

Det å være soldat i Heimevernet synes han er helt greit. En nødvendig onde.

– For å sitere en medsoldat: det er et styr

når du får innkallingen, så fortrenger du det. Så kommer det en påminnelse, så blir du litt irritert igjen. Så blir du litt irritert igjen når du pakker. Så kommer du inn på øvelse og da er det greit. Så er det jo litt moro å treffe alle igjen, sier Morten.

FLYKTNINGER TIL KVINESDAL

I starten av krigen i Ukraina fikk områdesersjanten en aha-opplevelse da han tok imot flyktninger i Kvinesdal.

– Jeg var med å bosatte noen av flyktingene. Det var i det samme tidsrommet som jeg fikk innkallingen til HV-øvelse, og jeg var litt negativ. Så jeg snakket litt med dem om det, men de sa: så bra at dere trener for du vet aldri hva som kan skje, forteller Morten.

Det gjorde noe med tankegangen hans rundt tjenesten i Heimevernet.

– Det er viktig at vi trener og er forberedt på det som kan skje. Plutselig kom hendelsene litt nærmere.

Som områdesersjant er han litt bekymret over de HV-soldatene som sliter økonomisk nå når prisveksten har vært så stor.

– Det er ikke alle som har råd til å være en uke på øvelse. Spesielt de som driver eget firma kan få store problemer. Det er mange arbeidsgivere som dekker lønnen til de som er inne, og ære være de for det. Min arbeidsgiver dekker det jeg ville ha tapt, forteller Morten.

Han skulle ønske de økonomiske støtteordningene til soldatene hadde vært bedre og at de var bedre kjent slik at flere benytter seg av dem.

– Det hadde vært fint om noen fra distriktet hadde leksjon for soldatene om hvilke støtteordninger som finnes, avslutter Morten Egaas.

HEIMEVERNET I SPISSEN

Heimevernet tester det nye rapporteringssystemet WaSOS i storskala.

TEKST: Nicolai Holth FOTO: Tore Ellingsen

Heimevernet, Forsvarsmateriell og industrien har brukt de siste ett og et halvt årene på å utvikle et nytt rapporteringsprogram WaSOS. Verktøyet har nå for første gang blitt testet i storskala under øvelse Jøssing. Med over 4000 soldater i operasjon i løpet av tre uker var øvelse Jøssing en perfekt øvelse for testing av nytt utstyr.

Major Ørjan Venås fra Heimevernets våpenskole på Dombås forteller at det er flere grunner til at øvelse Jøssing i Agder og Rogaland heimevernsdistrikt 08 (HV-08) ble valgt som en testarena.

– Vi er på plass på Jøssing av to grunner. For det første er dette en arena der HV-08 gjør noe som ikke har blitt gjort før. Det er å trene samtlige HV-områder over en tre ukersperiode. Dette gjør at vi får et stort

volum når vi tester ut datastrøm gjennom de forskjellige applikasjonene vi tester. Vi får testet sensorer i en større setting, forteller major Venås.

KRITISKE OBSERVASJONER

WaSOS er et verktøy for rapportering av observasjoner. Produktet skal gjøre det enkelt å flytte kritiske observasjoner fra mobil til beslutningstakere på en oversiktlig måte. Det vil si at hvis HV-soldater på vaktpost observerer noe mistenkelig, tar det ikke mange sekunder før området og eventuelt HV-distriktet får beskjed. Verktøyet skal være enkelt og brukervennlig, og derfor er prosjektet også brukerstyrt. Brukerne har kommet med tilbakemeldinger og deretter har det blitt gjort endringer for å gjøre produktet bedre.

– Verktøyet har et veldig stort potensial,

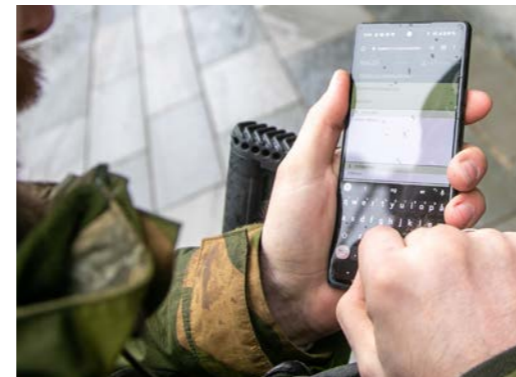
spesielt for Heimevernet. Det diskuteres fortsatt om produktet skal gjøres tilgjengelig for samarbeidspartnere i totalforsvaret som Heimevernet samarbeider med, forteller Johan Værnø fra teknologi-bedriften IBM.

Grunnen til at prosjektet ble startet var på grunn av tilbakemeldinger fra HV-distriktene.

– Mye av det de ønsket var et mer effektivt rapporteringssystem som var brukervennlig for både soldatene, områdene, distriktene og høyere aktører, understreker Værnø.

TEMPO OG KVALITET

Noe av hovedbudskapet som også var med på å utvikle dagens første versjon av WaSOS var å gi en bedre situasjons-

forståelse ute i teig. Målet med verktøyet er å skape økt tempo, volum, kvalitet og situasjonsforståelse ved å utnytte HVs sensorkapasitet med sivile mobiltelefoner.

En av soldatene som testet verktøyet under øvelse Jøssing er Thomas Bø Skjørestad. 34-åringen har vært ti år i HV og synes det er kult at Heimevernet får være i spissen når det kommer til utvikling av ny teknologi.

– Jeg synes det fungerer bra. Det er veldig enkelt å bruke, og man kan også legge inn tilleggsinformasjon. Dette var vanskelig tidligere da vi brukte samband til rapportering. Det er akkurat som å sende en SMS.

LAVTERSSEL

Det er Heimevernet med Heimevernets våpenskole i spissen sammen med Forsvarsmateriell (FMA) og industrien som har

stått for utviklingen av rapportløsningen. Tidligere har soldatene brukt ulike plattformer til rapportering. Dette ble fort uoversiktlig for både soldatene og området de rapporterer til. I tillegg tok det tid ettersom rapportene måtte flyttes mellom forskjellige systemer.

Skjørestad er glad for at de får inn WaSOS som er et sømløst rapporteringssystem der meldinger går raskt til beslutningstaker.

Han mener at motivasjonen for å sende inn rapporter har steget hos soldatene da de brukte WaSOS.

– Når WaSOS blir en del av hvordan vi rapporterer så vil terskelen absolutt være lavere, i hvert fall nå som det er såpass enkelt for soldatene å sende inn en rapport, avslutter han.

”

– Det er akkurat som å sende en SMS.

Thomas Bø Skjørestad

FORSVARETS MULTITOOL

Med HV-soldatens kombinasjon av sivil kompetanse og militære ferdigheter er de Forsvarets multitool.

En viktig brikke i alliansebygging.

TEKST: Gjert Grave FOTO: Theodor Huseby Grønnerød

De siste årene har Heimevernet virkelig vist sin relevans og heimevernsoldaten har blitt viktigere enn noen gang.

Vi har nesten stått i konstant oppdragsløsning de siste tre årene med grenseoppdrag, vakthold etter leirskredet i Gjerdrum, vakthold ved gass- og petroleumsanlegg på Vestlandet og nå opptrening av ukrainske soldater både i Storbritannia og på norsk jord.

Situasjonen i Europa er spent og verdensbildet er forandret for alltid og vi må forholde oss til Russland og deres allierte på en helt annen måte enn vi gjorde før krigen i Ukraina. Det har aldri vært viktigere å stå samlet både internt i Norge, men også med våre allierte utenfor landets grenser.

Heimevernet har mange allianser internt i Norge og er helt avhengig av disse for å kunne fungere 100 prosent fullt ut. Samtidig som vi må stå samlet i landmakten med Hæren og Forsvarets spesialstyrker, er det også viktig for Heimevernet å samarbeide godt med både Luftforsvaret og Sjøforsvaret.

Skal Heimevernet være den beredskapsorganisasjonen folket ønsker og forventer at vi er, er vi helt avhengig av det sivil-militære samarbeidet. Dette er noe Heimevernet bruker mye tid på, og skal bruke mye tid på. For HV er nok den viktigste alliansen totalt sett internt i Norge i totalforsvaret der Heimevernet stiller et stort bidrag.

Heimevernet har i 50 år deltatt på en utveksling med Minnesota National Guard

(MNNG). Her har relasjoner og taktikk blitt utvekslet på flere nivå. Nå i 2023 er samarbeidet tatt et nytt steg videre. Forsvaret og MNNG har inngått avtale om innlemmelse i deres State Partnership Program (SPP). En gjensidig avtale som forenkler at vi kan utnytte våre styrker og samtidig drive utvikling og trening sammen. Dette er viktig for HV, men kanskje enda viktigere for Forsvaret totalt sett. Både Hæren og Luftforsvaret kan dra nytte av denne avtalen med en viktig alliert som er interessert i å støtte om det trengs. Her er det muligheter for samøving på allerede gode og etablerte arenaer.

GIJERT GRAVE

I en tid der NATO står overfor kompliserte trusler og nye krevende oppgaver, bør vår alliansetilknytning være det viktigste premisset for norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk. Norge bør også være aktive i alliansen for å gjøre den relevant og solid i møte med nye utfordringer. Det er gjennom å gjøre ting i fellesskap at båndene

i alliansen holdes sterke. Det må alle NATOs medlemsland leve etter. Det må være utgangspunktet for investeringer, drift, valg av våpensystemer og ikke minst størrelsen på forsvarsbudsjettene.

Heimevernet skal bidra i alle arenaer og være relevant for både Norge og vår allianse. Dette viser vi til gangs i våre handlinger om dagen. Vi har et godt forhold til våre allierte og et godt og voksende samarbeidet med totalforsvaret. Vi skal sammen med resten av Forsvaret, resten av Norge og våre allierte sørge for at det skal smerte skikkelig om noen krysser den norske grensen eller utfordrer alliansen på noen som helst måte.

TASTATURKRIGERNE

Er du aktiv på sosiale medier har du mest sannsynlig blitt utsatt for en eller annen form for påvirkning. Russiske påvirkningsoperasjoner har vært økende siden 2014 og fikk et oppsving i forbindelse med invasjonen av Ukraina 24. februar 2022.

TEKST: Tore Ellingsen Foto: Karen Gjetrang

I HV-blad nummer to i 2022 var temaet hybride trusler og påvirkningsoperasjoner. Dette er en oppfølgingssak som går i dybden på sosiale medier.

Eskil Grendahl Sivertsen jobber på Forsvarets forskningsinstitutt, der han spesialiserte seg på kognitiv krigføring og påvirkningsoperasjoner som en del av hybride trusler. Han er også informasjonsoffiser i Heimevernet.

I følge Sivertsen finnes det flere nylige eksempler på russiske operasjoner.

– For et halvt år siden ble det avslørt en større operasjon mot europeiske land, særlig Tyskland. Hensikten var å undergrave støtten til Ukraina og sanksjonene mot Russland, forteller Sivertsen.

Operasjonen klonet 60 anerkjente nettaviser og fylte dem med propaganda. 1633 falske profiler på Facebook, og rundt 100

falske profiler på Twitter rettet desinformasjon mot utvalgte målgrupper gjennom Facebook-annonsering. Aktivitetene på sosiale medier er en del av et større økosystem.

– Systemet besto også av offisiell myndighetskommunikasjon, statskontrollerte medier og cybervirkemidler i tillegg til hele spekteret av sammensatte virkemidler.

Sivertsen forteller at Russland er svært aktive i Afrika og Latin-Amerika. I disse verdensdelene kjøper de påvirkningskraft gjennom å betale journalister og influensere.

TROLLFABRIKKER

En del av det som skjer på sosiale medier blir produsert i russiske «trollfabrikker». Jevgenij Viktorovitsj Prigozjin, også kalt «Putins kokk» og eier av Wagnergruppen, stod bak den første og mest kjente

russiske trollfabrikken «Internet Research Agency».

Britiske myndigheter avslørte en ny «trollfabrikk» så sent som mai i fjor.

– 3. januar opplyste ukrainsk politi at de hadde stengt ned flere russiske trollfabrikker i Ukraina. De beslagla over 100 000 SIM-kort som skal ha blitt bruk til å lage 1,5 millioner falske profiler for å spre desinformasjon på sosiale medier, sier Sivertsen.

I tillegg til at det finnes flere slike «fabrikker» blant annet i Russland, Ukraina, Øst-Europa og Afrika, kan nettverkene bestå av en rekke enkeltpersoner som «troller» hjemmefra med både falske og ekte profiler.

EFFEKT

Det er vanskelig å måle effekt på disse «kampanjene», og det finnes liten

TROLLFABRIKK: Internet Research Agency LLC, forkortet IRA og også omtalt som Mediasintez LLC, Glavset LLC, Mixinfo LLC, Azimut LLC eller Novinfo LLC, er en russisk trollfabrikk i St. Petersburg.

Internet Research Agency er også blitt omtalt som «trollene fra Olgino» etter organisasjonens opprinnelige sete fra 2013 i Olgino, en forstad til St. Petersburg. Fra 2014 har virksomheten foregått fra kontorer i Savushkinagaten 55 i samme by.

Trollfabrikken blir knyttet til forretningsmannen Jevgenij Prigozjin, en nær venn av den russiske presidenten Vladimir Putin, som også står bak den paramilitære Wagnergruppen.

IRA har opprettet falske nettsteder, artikler og brukerkontoer i sosiale medier og debattforum. Slik har løgnfabrikken masseprodusert «trolling», det vil si provoserende og avsporende kommentarer i diskusjoner på internett. Kilde: Wikipedia.

Eskil Grendahl Sivertsen jobber på Forsvarets forskningsinstitutt, der han spesialiserer seg på kognitiv krigføring og påvirkningsoperasjoner som en del av hybride trusler. Han er også informasjonsoffiser i Heimevernet.

forskning på dette feltet. Russland har siden 2014 forsøkt å forsterke uenighetene innad i USA. Uenighetene er store og det er usikkert hvordan USA hadde sett ut i dag om Russland ikke hadde forsøkt å forsterke dem.

Sivertsen tror det er lett å undervurdere effekten av russisk propaganda over tid. Han mener Russland i stor grad har klart å tåkelegge og skape tvil om omfanget av sine egne ulovlige aktiviteter og militær maktbruk på Krim og i Øst-Ukraina i 2014.

– Jeg synes Russlands rolle her ofte blir grovt underkommunisert til fordel for falske eller misvisende fortellinger om folkemord, folkeavstemninger, separatister, folkelig opprør og nazister.

I følge Sivertsen kan vi fort bli så opptatt av oss selv at vi glemmer å se på hva Russland gjør andre steder i verden.

PROPAGANDA VIRKER

– Er det noen grep Russland gjør som virker?

– Jeg vil trekke fram tre ting: Storproduksjon og spredning av falske fortellinger, bevisst bruk av ord og uttrykk og repetisjon på alle flater, forteller Sivertsen.

Han tror at langtidseksponeringen påvirker vår virkelighetsoppfatning uten at vi nødvendigvis er klar over det.

– Jeg ser stadig avtrykk av russiske narrativer i samtaler mellom folk, kommentarer på sosiale medier og til og med i redaksjonelle

norske medier. Russlands hensikt er ikke nødvendigvis å få oss til å tro på en løgn, men å få oss til å tvile på hva som er sant, forklarer Sivertsen.

NATO har både planer og avdelinger for å forebygge, avdekke og motvirke påvirkningsoperasjoner. Problemet er at det er kategorisert som militære operasjoner. Psykologiske operasjoner regnes som et våpen og ettersom NATO ikke er i væpnet konflikt kan de ikke bruke disse kapasitetene. Norge har ingen fagmyndighet som jobber med dette fagfeltet.

– Vi mangler en nasjonal, tverrsektoriell strategi for å forebygge, avdekke og håndtere denne typen trusler. Pressen, Faktisk.no, en håndfull forskere og engasjerte borgere bidrar med mottiltak gjennom å avsløre, skrive om og imøtegå russisk propaganda, mener Sivertsen og fortsetter:

– Russland driver psykologisk krigføring mot hele sivilsamfunnet, både i Vesten og i andre steder i verden, i det vi oppfatter som fredstid. Gjennom de siste 20 årene, og særlig siden 2014 i forbindelse med annekteringen av Krim og invasjonen i Donbass, har Russland brukt store ressurser på å utvikle et globalt propaganda-nettverk.

NATOs nye strategiske konsept anerkjenner denne utfordringen, og alliansen holder på med å utvikle konsepter for det vi foreløpig kaller «kognitiv krigføring». Norge, gjennom FFI, deltar i dette arbeidet som har som formål å nettopp finne ut hva NATO kan gjøre og ikke gjøre.

”

– Russland driver psykologisk krigføring mot hele sivilsamfunnet, både i Vesten og i andre steder i verden, i det vi oppfatter som fredstid.

Eskil Sivertsen

NAFO

24. mai 2022 byttet Kamil Dyszewski (@Kama_Kamilia) fra Polen profildet sitt på Twitter til et bilde med en Shiba Inu-hund i uniform. Hun postet deretter et meme der hunden var manipulert inn i et bilde fra Ukraina. Dette var starten på en grasrotbevegelse med navn NAFO (The North Atlantic Fellas Organization). NAFO er blitt en internettmeme og sosiale medier-bevegelse dedikert til å motvirke russisk propaganda og desinformasjon om den russiske invasjonen av Ukraina. De har også samlet inn mye penger til Ukraina.

– Jeg tror slike grupper helt klart har en positiv effekt gjennom at de motiverer og mobiliserer folk til innsats mot russiske manipulasjonsforsøk. De forstyrrer russiske operasjoner, folk som troller og sprer russiske løgner.

– Det er viktig å gi Russland motstand i informasjonsmiljøet og ikke la dem holde på uforstyrret. Å bruke humor på denne måten kan være utrolig virkningsfullt, legger Sivertsen til.

– Er det trygt å ha en slik gjeng til å kjempe cyberkrigen?

– Jeg ser på NAFO som folkelig motstand og et viktig bidrag til å imøtegå russisk manipulasjon og propagandaspredning på nett. Det er en styrke at de ikke representerer noen lands myndigheter eller en formell organisasjon, men er et internasjonalt grasrotengasjement. Det gir dem kraft, legitimitet og troverdighet og ikke minst et større kreativt spillerom, avslutter Sivertsen.

Kamil Dyszewski startet en trend da hun byttet profildet sitt på Twitter med et bilde av en manipulert Shiba Inu-hund.

MEM

Mem, engelsk meme, er et kulturelt uttrykk som spres seg ved etterligning eller kopiering og utvikler seg gjennom utvelgelse. Konseptet er omdiskutert, og har oppnådd størst innvirkning som en betegnelse for bilder og videoer som spres på internett.

Internettmemer har endret måten folk kommuniserer på. Internettmemer kan brukes for å dele synspunkt om noe, eller bare holde samtaler i gang. Som uttrykksform deler internettmem trekk med postmodernisme. Dette inkluderer trekk som ironi, selvbevissthet og henvisninger til andre mem eller til hendelser i populærkulturen. Internettmem kan ha kulturell, politisk og økonomisk innflytelse. Kjennskap til internettmemer kan i visse grupper danne tilhørighet og gi sosial status.

”

–Jeg har tatt det til meg, og nå pleier jeg å henge den på våpenet og tenker at det bringer lykke.

Brage Solberg

HVA HAR DU I SEKKEN?

Hvert år kalles mange tusen heimevernssoldater ut på øvelse. Vekk fra kjent og kjært og ut for å vedlikeholde grunnleggende soldatferdigheter. Sekken pakkes med det mest nødvendige av militært utstyr, men er det plass til noe mer?

TEKST OG FOTO: Karen Gjetrang

Brage Solberg (21) er geværsoldat i innsatsstyrke Grebe, Opplandske heimevernsdistrikt 05.

Han har ikke vært en del av Innsatsstyrke Grebe veldig lenge, men har allerede funnet frem en maskot som nå er blitt fast inventar på øvelsene han deltar på.

– Nei, dette ble ikke bra, sier Brage i det han bøyer seg ned for å ta en titt på skyteskiven.

Fra våpenet lyser det opp en liten oransje kenguru-figur.

– Kenguruen kommer fra et kinde-regg, forteller Solberg.

– Jeg har fått den av nestlagføreren min, og jeg

tror han kaller meg «kengurukongen» eller noe sånt, legger han til.

– Jeg har tatt det til meg, og nå pleier jeg å henge den på våpenet og tenker at det bringer lykke.

Hvorfor det ble akkurat en kenguru er han litt usikker på, men andre i troppen kommer med teorier.

– Jeg lurer på om det er fordi han noen ganger hopper rundt og vi ikke har helt kontroll på han, ler troppsjefen.

Selv tviler Solberg på at valget bak figuren er så reflektert.

– Det har bare blitt sånn, det er kult å ha en greie. Så ser nestlagføreren at jeg fortsatt har med meg kenguruen han ga meg andre øvelsen jeg var med på.

BESKYTT ILDSTILLINGEN DIN

Ett av Heimevernets hovedoppdrag er å sikre vital infrastruktur.
For å gjøre den jobben best mulig må du også sikre deg selv.

TEKST: Tore Ellingsen

Thore Allan Grønning er sjefsersjant i utdanningsavdelingen ved Heimevernets våpenskole. I følge han er ildstilling en av de viktigste enkeltmannsferdighetene en soldat bør ha klart for seg hvordan gjøres best mulig.

– Her er den viktigste huskeregelen SSDS. Det vil si skuddfelt, skjul, dekning og støtte. Det er ikke mulig å oppfylle alle kravene i denne huskeregelen. Det er umulig å få 100 prosent dekning og 100 prosent skuddfelt. Prinsippene må vurderes ut fra hensikten med stillingen og trusselen. Summen gir 100 prosent der skuddfelt står sentralt, forteller sersjanten.

SKUDDFELT: Er det området der man kan observere og beskytte fienden. Gode skuddfelt er ikke det samme som lange skuddfelt. Kravet til skuddfelt må ikke overdrives slik at skytteren får for stor sektor i forhold til det han eller hun evner å dekke.

Dersom fienden kan komme på håndgranatavstand uten å bli beskyttet, er stillingen verdiløs og kan i verste fall gjøre gode nabostillinger sårbare og skape hull i stillingsområdet.

SKJUL: En stilling som er oppdaget, tiltrekker seg ild. Derfor må soldaten unngå å velge sin stilling ved iøynefallende punkter i lendet, som for eksempel

enkelstående busker og trær, eller å velge stilling i helt åpent lende.

DEKNING: Soldaten skal alltid søke å finne en stilling som gir ham eller hun dekning mot fiendtlig ild. Selv den minste ujevnhet i terrenget kan gi dekning. Dekning for krumbaneild må også vurderes.

STØTTE: Støtte skal gjøre det mulig for soldaten å betjene sitt våpen korrekt og sikkert i stillingen. Skytestillingen må være så støt at soldaten treffer det hun eller han sikter på, og så bekvem at man kan ligge eller stå i anleggsstilling så lenge som nødvendig.

SKUDDFELT

I tillegg til de viktigste SSDS-kravene bør stillingen også tilfredsstillende tre andre krav.

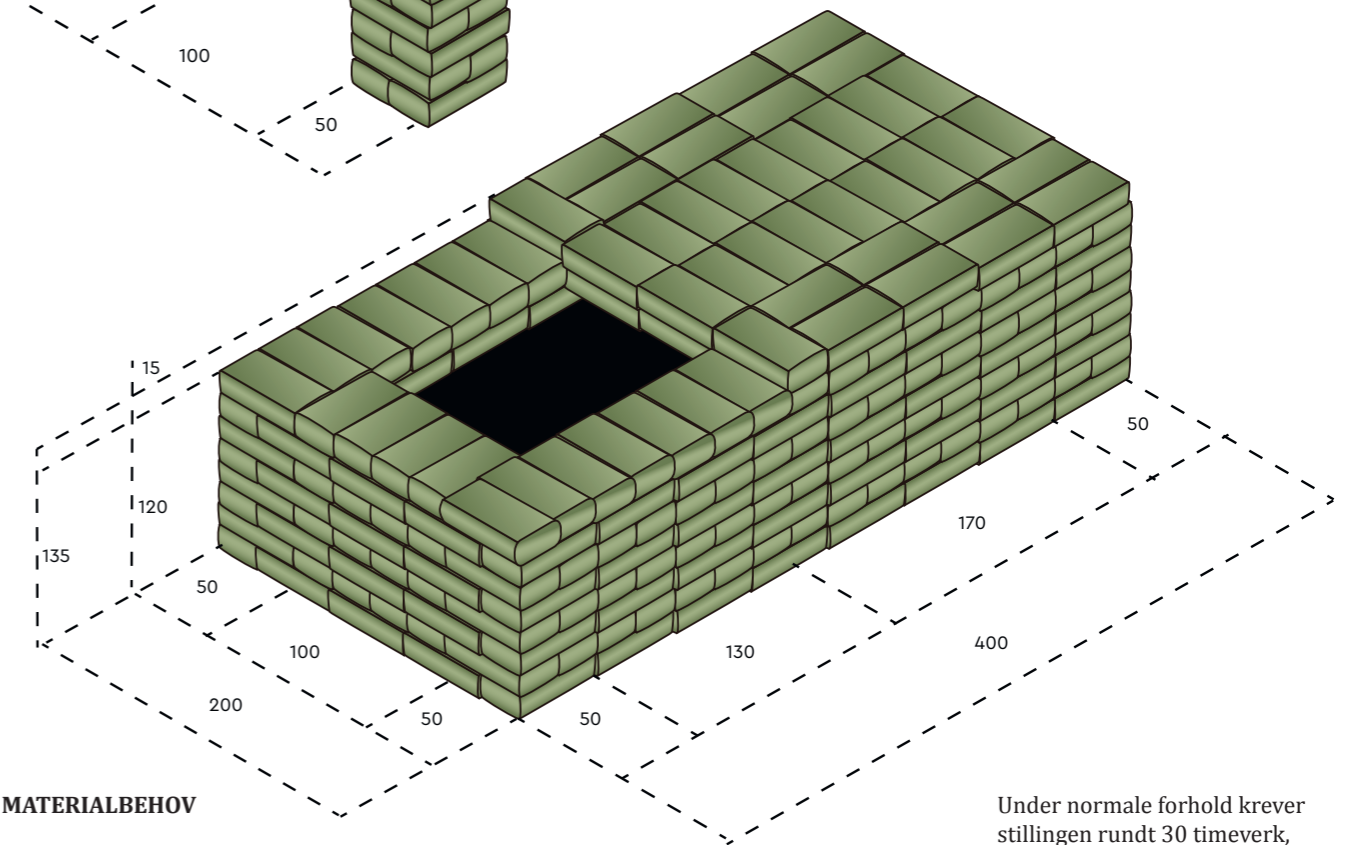
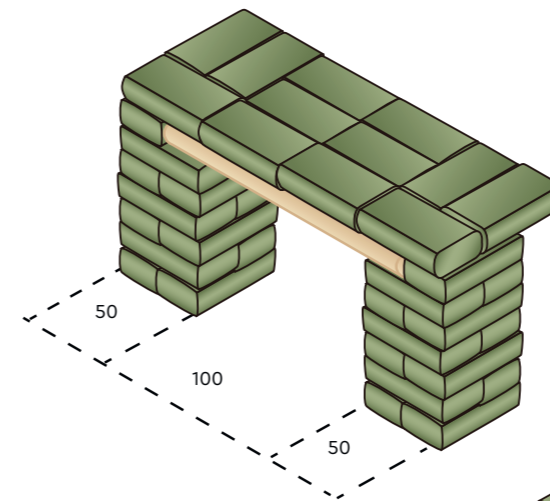
SKJULT OG DEKKET UT/INNRYKNINGSVEI: Hvis soldaten kan komme seg skjult inn i ildstillingen, kan hun eller han overraske fienden med ild og oppnå størst virkning.

SKIFTESTILLING OG ALTERNATIV STILLING I NÆRHETEN: Skiftestilling benyttes for å kunne fortsette ildgivningen når

fiendtlig ild beskytter hovedstillingen. Alternativ stilling benyttes for å kunne beskytte mål man ikke har skuddfelt til fra hovedstillingen.

SAMBAND OG ØYEKONTAKT: Den enkelte ildstilling er en del av et system av stillinger. For å kunne samvirke effektivt, gi gjensidig støtte, lede ild, håndtere uforutsette situasjoner og opprettholde moralen i laget, er det en forutsetning å kunne kommunisere mellom stillingene.

SANDSEKKESTILLING:

– Det kan ofte være vanskelig å finne gode ildstillinger rundt objekter vi skal vokte. Ofte er det asfalt eller betongdekke som gjør at vi ikke kan grave oss ned. Vi må bli flinkere på å lage stillinger på slike steder. Men det blir som

regel ikke prioritert etter som vi har så få dager trening. Det er flere gode alternativer til «overflatestillinger». Alt fra betongelement til å bygge stillinger med sandsekker, forteller Thore Allan Grønning.

MATERIALBEHOV

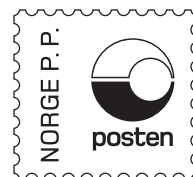
1. SANDSEKKER

- Til vegger: ca 310 stk
- Til tak: ca 90 stk
- Totalt ca 400 stk

2. TØMMER

- Stokker a 1,5 m omkrets 20 cm: 10 stk

Under normale forhold krever stillingen rundt 30 timeverk, inkludert fylling av sekker på byggestedet.

Returadresse:
HEIMEVERNSSTABEN
POSTBOKS 393 TERNINGMOEN
2403 ELVERUM

KURS I HV

Har du vurdert å bygge på heimeverns-
tjenesten din med å gå ett eller flere kurs
ved Heimevernets våpenskole?

NOEN AV HØSTENS KURS:

GERILJAKURS

21. august – 1. september

OMRÅDESTABSKURS

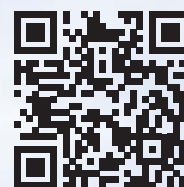
9. oktober – 20. oktober

BASIC MEDIC MODUL

23. oktober – 3. november

ETTERRETNING OG SIKKERHETSKURS

27. november – 8. desember

SCAN MEG FOR FLERE KURS OG
HVORDAN DU MELDER DEG PÅ

Eller gå inn på
forsvaret.no/heimevernet/kurs

